

Iskaj vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

Cons lista je \$8.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at CHICAGO 23, ILL., PONDELJEK, 11. MARCA (MARCH 11), 1946

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 49

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Amerika zahteva odpoklic ruskih čet iz Perzije

ove bitke med levičarji in desničarji v Teheranu

PERZIJSKI PREMIER APUSTIL MOSKVO

London, 11. marca.—Besednik našega urada je naznanil, da Frank Roberts, pravnik po britskega poslanstva v Moskvi, izročil protestno noto sovetni vladi, ker noče odpoklicati ruskih čet iz Mandžurije in odvajanja strojev ter družinskih opreme iz japonskih tovarn v Rusijo. Amerika prej posla sličen protest sovetni vladi.

Protest je bil poslan po objavi deklaracije v Moskvi, da je Amerika sklenila nov dogovor s Rusijo, naj sovjetske čete ostanejo v Mandžuriji. Deklaracija pravi, da nekateri britski in ameriški krogi skušajo prikazati, da je Kitajska vlada v anglo-ruski pogodbi, ki ni potrjena in ne vsebuje sklenitve dogovora z Rusijo.

Washington, D. C., 9. marca.—Ameriška vlada je v ostri noti povedala sovjetski Rusiji, da ne more biti brezbržna situacija v Perziji, kjer vedno ruske čete. Nota napoveduje, da bodo čete takoj odpoklicane.

Nota je povezana z drugo, ki pravi, da je bila po povratku predstavnika Truman v Washingtonu, Truman je v Fultonu, Mo., izdal bivešega britskega premierja Churchilla, ki je v svojem govoru napadel Rusijo, sva pred razgledni sovjetske vpliva v Evropi in Aziji, njenjem komunizmu in predlagal ustanovitve vojaške zveze med Veliko Britanijo in Ameriko.

Nota naglašja med drugim, da odpoklic ruskih čet iz Perzije pomeni, da je potrebno za razvoj in napredek ljudstva, obenem pa poziva Rusijo, da takoj obvesti ameriško vlado o svoji odločitvi. Nota izraža upanje, da bo odločitev v sozvoju s stališčem Amerike.

Na podlagi dogovora med Ameriko, Rusijo in Veliko Britanijo, ki je bil sklenjen leta 1942, so ruske čete iz Perzije do 2. marca. Nota pravi, da je vzdrževanje ruskih čet v Perziji kršenje dogovora. Čete se še naprej v državi brez dovoljenja perzijske vlade.

Nota je po navodilih državnega departamenta izročil sovjetski vladi George F. Kennan, pravnik poslov ameriškega poslanstva v Moskvi. Kennan je prej dostavil sovjetski vladi tudi ameriški protest proti aktivnostim ruskih čet v Mandžuriji. Protest je sledil razkritju, da Rusi odvajajo stroje in družinske stvari iz japonskih tovarn, skleniti pogodbo s Kitajsko, da se izloči vpliv drugih zaveznikov v Mandžuriji.

Nikolaj V. Novikov, pravnik sovjetskega poslanstva v Washingtonu, je imel zaupen pogovor z državnim tajnikom Byrnesom. Doznavajo se, da se pogovor ni nanašal na ameriško noto glede Perzije in ne na problem aktivnosti ruskih čet v Mandžuriji.

Teheran, Perzija, 9. marca.—Tri osebe so bile ubite in pet ranjenih v bitkah med levičarji in desničarji. Bitke so sledile demonstracijam. Princ Firouz, direktor propagande, je zanikal izjavo vojnega ministra, da so ustanovili perzijske čete na perzijski vzhodni fronti. Vojni minister Amir Ahmed pravi, da so Rusi

Churchill razkrin kan kot hinavec

Socialistični tednik okrcal bivšega premierja

London, 9. marca.—Govor Winston Churchilla, voditelja konservativne stranke in bivšega premierja, v Fultonu, Mo., še vzbuja javno pozornost. To pričajo komentarji v listih. List Economist pravi, da Churchillov predlog glede ustanovitve vojaške zveze med Veliko Britanijo in Ameriko proti Rusiji ni praktičen, ker je britsko ljudstvo za kooperacijo z Rusijo.

Socialistični tednik Tribune je objavil uvodnik z ostro obsodbo Churchilla. "Oglasil se je stari Churchill, katerega dobro poznamo," pravi uvodnik. "On je pripravljen voditi križarsko vojno za svete pravice lastnine in aristokratov ter imperializem. Stari hinavec je bil dobro predstavljen. Za tega moža, ki pretaka krokodilske solze zaradi usode vzhodne Evrope pod rusko dominacijo, imamo samo preziranj in zaničevanje. Churchill je bil tisti, ki je zalival zdravice z rusko vodo na konferenci v Teheranu in Jalti, na kateri so bili sklenjeni dogovori, katere zdaj obsoja."

Intervencija v Španiji izzvala protest

Diktator Franco napadel Rusijo

Boston, Mass., 9. marca.—John E. Swift, predsednik Kolombovih viteзов, katoliške organizacije, je naslovil oster protest predsedniku Trumanu proti ameriški intervenciji v Španiji. V protestu pravi, da so intervencijo podžgali francoski komunisti po navodilih iz Moskve. "Naša organizacija, ki ima 600.000 članov, odločno protestira proti ameriški, francoski in britski intervenciji v Španiji, katere cilj je strmoglavljenje Francovega režima," je rekel Swift. "Žrtve naj bi postal Francisko Franco, ker vodi odločno in pogumno opozicijo proti komunistom, ki so izvršili strahovite zločine proti civilizaciji. Ti se ne more primerjati niti zločinom, ki so bili izvršeni v drugi svetovni vojni."

Swift je član državnega vrhovnega sodišča. Madrid, Španija, 9. marca.—Diktator Franco je napadel sovjetsko Rusijo in jo označil za najhujše trinošvo na svetu v svojem govoru, ko je odprl nov vojni muzej. Franco ni omenil skupne deklaracije Amerike, Velike Britanije in Francije s pozivom na špansko ljudstvo, naj strmo glavi njegov režim.

zadržali perzijske čete v Garmaru, 60 milj. vzhodno od Teherana. Vlada je storila korake, da prepreči obnovo izgredov in bitk med levičarji in desničarji. Vojaške čete stražijo parlament in druga vladna poslopja v Teheranu.

Moskva, 9. marca.—Perzijski premier Ahmed Saltaneh je zapustil Moskvo in odletel v Teheran. V Moskvi je bil 16 dni. V tem času je imel več razgovorov s premierjem Stalinom, zunanjim komisarjem Molotovom in drugimi ruskimi voditelji. Pred odhodom iz Moskve je izrazil upanje, da se bodo odnosi med Perzijo in Rusijo izboljšali.

Domače vesti

Rojenice

Sharon, Pa.—Pri družini Frances Lasky so se oglasile dve rojenice in pustile prvorojenke. Mati je hči Garmove družine in članica društva 262 SNPJ, kakor postane tudi hčerka.

Poroka

Benld, Ill.—Dne 23. febr. sta se poročila Elvino Grua in Justina Widmar. Na ženitovanjsko potovanje sta se odpeljala v Miami, Fla., dom pa si ustanovita v St. Louisu, kjer nevesta dela kot strojeopiska v Plaza Banki. Ona je najmlajša hči Widmarjeve družine in članica SNPJ od mladosti.

Nov grob v Minnesoti

Ely, Minn.—Po štirimesečni bolezni je tukaj umrl Frank Kocjan, star 73 let, doma iz vasi Pleše, v Ameriki 47 let in član ABZ. Bil je trikrat poročen: Iz prvih dveh zakonov zapušta tri hčere in štiri sinove.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Umrli so Anton Levstik, star 73 let, doma od Sv. Gregorja in v Clevelandu 45 let. Zapušta dva sinova in tri hčere, v starem kraju pa brata. Zena mu je umrla pred 9 leti. V bolnišnici je umrl Joseph Likosar iz Collinwooda, star 57 let, doma iz Drulovke pri Kranju in v Ameriki 34 let. Zapušta ženo, sina, tri hčere, v Chicagu pa brata. S častnim odpuštom se je vrnil od vojakov Stanley Spiler, sin družine John Spiler iz Collinwooda, v službi 31 mesecev, od teh 17 mesecev na zapadni fronti. Enako se je vrnil v civilno življenje John Babič, sin družine Anton Babič iz Madisona, O. Prišel je iz Nemčije. Iz bolnišnice se je vrnila na svoj dom v Collinwoodu Ivana Tolar.

Wallace oplazil Churchilla

Dejal je, da se strinja z izjavo senatorjev

New York, 9. marca.—Trgovinski tajnik Henry Wallace se je pridružil onim, ki so obsodili govor bivšega britskega premierja Winston Churchilla v Fultonu, Mo.

V svojem govoru je dejal, da se popolnoma strinja z izjavo treh ameriških senatorjev, da bi Amerika, če bi sklenila vojaško zvezo z Veliko Britanijo, katero je Churchill predlagal, prenehal vrta organizaciji Združenih narodov. Izjavo so podali senatorji Pepper, Kilgore in Taylor. "Churchill ni govoril v imenu britskega ljudstva in vlade, še manj pa v imenu ameriškega ljudstva in vlade," je rekel Wallace. "Jaz sem proti vsakemu koraku, ki bi vodil v vojno, z Rusijo ali katero koli drugo državo."

Sodnik prepovedal masno piketiranje

Chicago, 9. marca.—Sodnik Elmer J. Medlin je izdal injunkcijo, ki prepoveduje uniji avtnih delavcev CIO masno piketiranje tovarne W. A. Jones Foundry & Machine Co. Unija je oklicala stavko v novembru preteklega leta, ker je kompanija ignorirala odlok federalnega delavskega odbora, da mora skleniti pogodbo. Ben Meyers, pravni svetovalec unije, je dejal, da bo vložil priliz proti akciji sodnika Medlina.

Prelom med ADF in Trumanom na vidiku

Kritika politike glede mezd in cen

Washington, D. C., 9. marca.—Voditelji Ameriške delavske federacije so dali razumeti, da se ne strinjajo s politiko Trumanove administracije glede mezd in cen in ne s spremembami v delavskem departamentu, ki so v prilog CIO, konkurenčni organizaciji. Zapretili so že s prelomom s Trumanom.

Ameriška delavske federacije zahteva, da njeni industrijski delavci morajo dobiti višje plače. Člani unij CIO, ki so agresivni, so izvajali višje plače s pritiskom na Trumanovo administracijo.

Voditelji ADF so naglasili, da ne marajo igrati podrejene vloge v zadevah delavskega departamenta. Jeze se, ker je bil John W. Gibson, bivši načelnik sveta unij CIO v Michiganu, imenovan za pomožnega delavskega tajnika.

Delavski tajnik Lewis Schwellenbach je izjavil, da je dal priložnost ADF, da izbere iz svoje srede moža za pozicijo pomožnega delavskega tajnika, toda odziva na povabilo ni bilo.

Robert J. Watt, reprezentant ADF v odboru za stabilizacijo mezd in cen, je naznanil, da se ne strinja z novo politiko glede mezd in cen, katero je razglasila večina odbora.

Strašilo o špionazi je zarota

Oviranje znanstvene raziskave je cilj

Washington, D. C., 9. marca.—Nepotrjene obdolžitve, da je špionski krožek na delu v Ameriki, da skuša dobiti tajnosti produkcije atomske bombe in druge informacije, so po mnenju znanstvenikov strašilo in zarota. Cilj je izsiljenje sprejetja May-Johnsonovega zakonskega načrta, da pride atomska energija pod kontrolo vojnega departamenta, da bi ta potem lahko oviral znanstvene raziskave v tej državi.

Kongresnik Wood, demokrat iz Georgije in načelnik odseka za preiskavo neameriških aktivnosti, je dejal, da člani špionskega krožka operirajo med New Yorkom in Oak Ridgem, Tenn., kjer je eno izmed središč razvoja in produkcije atomske bombe. On ni hotel razkriti nobenega imena. Dejal je le, da bo konferiral z J. E. Hoover, načelnikom federalnega detektivskega biroja.

Člani Zveze ameriških znanstvenikov, ki so bili udeleženi v razvoju atomske energije, so izjavili, da je Woodovo naznanilo novo strašilo, povezano z gibanjem, da pride raziskava atomske energije pod vojaško kontrolo. Znanstveniki so se odprto izrekli proti vojaški kontroli raziskave atomske energije.

Stavka proti Western Electric Co. končana

New York, 9. marca.—Stavka, katero je oklicala neodvisna unija proti Western Electric Co., je bila končana po sklenitvi sporazuma. Ta določa splošno znižanje plače za 18 odstotkov. Stavka je trajala 65 dni.

Japonska vojaška častnika obsojena

Singapur, 9. marca.—Japonski general Sato Tamamori in major Tazawa sta bila obsojena na smrt na večalih, ker sta dala ustreliti 61 oseb, med temi 31 otrok, v Burmi. Obsodbo je izreklo britsko vojaško sodišče.

SENATNA PREISKAVA STAVKE AVTNIH DELAVCEV

Dewey ponovno konferiral z delavskim tajnikom

FARMARJI PODPRILI STAVKARJE

Washington, D. C., 9. marca.—Senator Murray, demokrat iz Montane in načelnik pododseka za delavske zadeve, je dejal, da so člani razpravljali glede senatske preiskave stavke, katero je unija združenih avtnih delavcev CIO oklicala proti korporaciji General Motors. Na sestanku s častniki je omenil obdolžitve, da hoče korporacija uničiti unije.

Senator je omenil tudi izjave voditeljev drugih unij Kongresa industrijskih organizacij o zaroti industrijev, ki skušajo preprečiti zvišanje plač. Iz tega razloga je senatna preiskava stavke proti korporaciji General Motors potrebna.

Murray je dejal, da obdolžitve avtne unije, da se je federalni delavski odbor postavil na stran korporacije, niso brez podlage. Odbor noče odrediti zaslišanja glede obdolžitve avtne unije, da je korporacija kršila provizije Wagnerjevega zakona glede kolektivnega pogajanja.

James F. Dewey, ki je bil imenovan za posredovalca, da se konča konflikt med avtno unijo in korporacijo General Motors, je ponovno konferiral z delavskim tajnikom Schwellenbachom. Slednji je potem izjavil, da bo Dewey obnovil prizadevanja glede končanja konflikta. V stavki je zavezovanih čez 175.000 delavcev.

Topeka, Kans., 9. marca.—Splošna zveza farmarjev je na svoji konvenciji pozvala federalno vlado, naj odredi zasego tovarn International Harvester Co., ker se je uprila priporočilu posebnega študijskega odbora, da mora zvišati plačati za 18 in pol centa na uro. Delegati so naglasili, da je stavka, katero je oklicala unija United Farm Equipment & Metal Workers CIO, ustavila produkcijo poljedelskih strojev, zaeno pa so obdolžili kompanijo odgovornosti za nadaljevanje stavke.

Konvencija je sprejela predlog, da organizacija prispeva dva tisoč dolarjev v sklad za pomoč stavkarjem.

Delovodje se lahko organizirajo

Odlok federalnega delavskega odbora

Washington, D. C., 9. marca.—Federalni delavski odbor je priznal delovodjem pravico organiziranja in pridruženja k unijam produkcijskih delavcev. Odlok se nanaša na delovodje v premogovnikih Jones & Laughlin Steel Co. Ti lahko postanejo člani unije, ki je združena z rudarsko unijo UMW.

Odlok delavskega odbora je važen. Vplival bo na pogajanja glede sklenitve nove pogodbe med rudarsko unijo UMW, katere predsednik je John L. Lewis, in operatorji. Lewis je dejal, da je organiziranje delovodjev glavna sporna točka med unijo in operatorji.

Operatorji so izjavili, da se bodo borili proti odloku delavskega odbora in tirali zadevo celo pred federalno vrhovno sodišče. Lewis in drugi uradniki rudarske unije so pozdravili odlok.

Protestanti za splošno kooperacijo

Amerika naj podpira organizacijo Združenih narodov

Columbus, O., 9. marca.—Konvencija Federalnega sveta Kristovih cerkva v Ameriki, organizacija protestantov, se je odločno izrekla za mednarodno kooperacijo. Organizacija predstavlja 25.000.000 protestantov v Združenih državah.

Skof G. Bromley Oxnarn je predsednik organizacije. Delegati so odobrili poročilo o stališču ameriških protestantov, katero je sestavil posebni odbor pod vodstvom Johna F. Dullesa. On je bil član ameriške delegacije na konferenci Združenih narodov v Londonu.

Poročilo poziva Ameriko, naj podpira organizacijo Združenih narodov v vseh ozirih v prizadevanjih za vzdrževanje svetovnega miru. Vse države v okviru organizacije naj sprejmejo obvezno jurisdikcijo mednarodnega sodišča.

Konvencija se je izrekla za splošno razorožitev in proti obvezni vojaški službi. Amerika kot ena izmed zmagovitih držav naj se zaeno z Rusijo in Veliko Britanijo izreče za neodvisnost ljudstev v kolonijah, proti masnim deportacijam in zaslužnjavanju ljudstev, za zaščito manjšin in odpravo vseh diskriminacij.

Amerika podpira opozicijo v Bolgariji

Rusija jo obdolžila kršenja dogovora

London, 9. marca.—Rusija je obdolžila Ameriko, da je s svojo poslanico, katero je naslovila Bolgariji 22. februarja s pozivom, naj razširi levičarsko vlado, kršila dogovor, ki je bil sklenjen na konferenci zunanjih ministrov treh velesil v Moskvi v decembru preteklega leta. Poslanico je naslovila Bolgariji brez posvetovanja z reprezentanti drugih zainteresiranih vlad.

Rusija dalje pravi, da Maynard Barnes, ameriški poslanik v Sofiji, sistematično podpira opozicijske stranke v Bolgariji z namenom, da reprezentanti teh strank pridejo v vlado, kar je v konfliktu z dogovorom.

"Ameriška poslanica, poslana Bolgariji, daje potuho in oporo reprezentantom opozicije," pravi Moskva.

Poslanico je poslal Bolgariji državni tajnik Byrnes s pozivom, naj ustvari podlago za vključitev reprezentantov opozicije v vlado. To je po izjavi Moskve v nasprotju z zaključkom, ki je bil sprejet na konferenci zunanjih ministrov Rusije, Amerike in Velike Britanije.

Lakota v indijskih provincah

Bombaj, Indija, 9. marca.—Ramaswami Muladiar je dejal, da bo pet do deset milijonov ljudi umrlo za lakoto v indijskih provincah v prihodnjih mesecih. Naglasil je, da Indiji preti največja katastrofa po 50 letih. Pomanjkljivo življenje je akutno v skoraj vseh provincah.

Cene bombažnemu blagu zvišane

Washington, D. C., 9. marca.—Urad za kontrolo cen je avtoriziral zvišanje cen bombažnemu blagu, da se poveča produkcija oblek. Zvišanje je pet do deset odstotkov. To pomeni, da bodo morali ljudje plačevati višje cene za srajce in obleke.

CHURCHILLOV PREDLOG PRESENETIL TRUMANA?

Diskuzije o posojilu Rusiji, Poljski in Čehoslovakiji

CHURCHILL PONOVIL SVARILO

Washington, D. C., 9. marca.—Predlog bivšega britskega premierja Winston Churchilla glede sklenitve vojaške zveze med Veliko Britanijo in Ameriko proti Rusiji je presenetil predsednika Trumanu in državnega tajnika Byrnesa. Tako so izjavili krogi, ki imajo tesne zveze s Trumanom in Byrnesom. Churchill je predlagal sklenitev vojaške zveze v svojem govoru v Fultonu, Mo., v navzočnosti Trumanu.

Izjava je v konfliktu s prejšnjimi poročili iz britskih in drugih virov, da sta Truman in Byrnes prečitala Churchillov govor. Zda trdijo v Washingtonu, da je dejansko stališče Amerike napram Rusiji pojasnil državni tajnik Byrnes v svojem govoru v New Yorku.

To stališče se izraža tudi v posebni poslanici, katero je Truman naslovil kongresu. Poslanica se nanaša na mednarodne denarne in finančne probleme in vključuje poročilo sveta, kateremu načeluje federalni zakladnik Vinson. Član tega sveta je državni tajnik Byrnes.

Vinson je razkril, da uprava Export-Import banke študira rusko aplikacijo glede posojila in kreditov v višini milijarde dolarjev. Uprava te banke je bila tudi instruirana, naj vzame v pretes prošnji Poljske in Čehoslovakije za posojilo. Obe državi sta v krogu sovjetske Rusije. Doznavajo se, da je bila akcija glede posojila Poljski in Čehoslovakiji odložena zaradi političnih razlogov.

Richmond, Va., 9. marca.—Winston Churchill je v svojem govoru pred člani državne zbornice izrekel svarilo, da mir ne bo ohranjen, če se zniža vojna vojaška sila. On je ponovno apeliral za srčno zvezo med angleško govorečimi ljudstvi, osnovano na skupnih idealih in prepričanju. V svojem govoru ni omenil Rusije in ne komunistične nevarnosti.

"Mi moramo držati skupaj," je dejal. "Braniti moramo vse, kar nam je dragoceno in to nam samo v našo lastno korist, temveč v prilog časti in sreči bodočih generacij."

Churchill je govoril v navzočnosti generala Dwighta D. Eisenhowerja, šefa ameriškega generalnega štaba in bivšega vrhovnega poveljnika zaveznikov sil v Evropi. Eisenhower je bil deležen nardušene aplavza s strani članov državne zbornice.

Železničarji odložili ohkile stavke

Cleveland, O., 9. marca.—Stavka članov bratovščin železniških strojevodij in kurjačev ter spremnikov je bila odložena. Izbruhniti je imela v pondeljek. Voditelji obeh bratovščin so naznanili, da je bil oklic stavke odložen, ker je predsednik Truman imenoval posebni odbor in mu poveril izravnavo konflikta.

Razdelitev nemške trgovske mornarice

Washington, D. C., 9. marca.—Amerika, Rusija in Velika Britanija so razdelile nemško trgovske mornarice med seboj. Vrednost parnikov se čeni na \$80.000.000. Naznanilo o razdelitvi je bilo istočasno objavljeno v Washingtonu, Moskvi in Londonu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celotno leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

—4000—134

Churchilla je strah...

Winston Churchill, stebler angleškega imperija in propovednik zapadnega imperializma, je imel zopet enega izmed onih govorov, ki delajo zgodovino. Govoril je, ne v Angliji ali kakšni angleški koloniji, marveč na ameriških tleh — v nekem zakonitem kolegiju v Misouriju, odkoder prihaja tudi naš slavni predsednik Harry Truman.

Značilno je to, da si je Churchill izbral Ameriko za ta svoj govor, kakor tudi to, da ga je napravil kot predsednikov gost. Za to veliko slavo, je Truman odložil vse svoje predsedniške posle, spremljal Churchilla v Misouriju in ga tam predstavil. Truman je sicer omenil v svojem uvodnem govoru, da Churchill ne bo govoril v njegovem imenu. Toda nobenega dvoma ni, da mu je bilo znano vnaprej, kaj bo govoril; sigurno je tudi, da bi ga ne bil počastil s svojo navzočnostjo, ako bi se ne strinjal z njim, kakor tudi to, da je Churchillovemu govoru s svojo navzočnostjo dal toliko večji pomen.

To dejstvo je skoraj tako važno kot so apokaliptične ideje in nazori, katere je oznanjal ta nestor angleškega imperializma, ki trdno veruje v tak svet, v katerem so "manjvredni" narodi sužnji zapadnega imperializma, predvsem seveda angleškega. In ker se ta svet sedaj ruši na vseh koncih in krajih, zato Churchill v poetičnem jeziku kliče na pomoč mogočno Ameriko, nasičeni ameriški kapitalizem, naj mu ga pomaga rešiti.

Amerika je v eni generaciji že dvakrat rešila britski imperij pred nemškimi agresivnim kapitalizmom, ki je prišel na svetovno pozornost 200 let pozneje kot angleški in si zahotel trgov in kolonij. Ta boj med obema imperializmoma je povzročil prvo svetovno vojno, v kateri je kaiserjeva Nemčija izgubila vse, kar je bila nagrabila v teku dveh generacij. Ker po porazu na bojišču in prevratu kaiserja nemško delavstvo ni izvršilo socialne revolucije in ustanovilo socialistično republiko, se je nemški kapitalizem zatekel k fašizmu, se ponovno oborožil z vednostjo in pomočjo zapadnih bratov in svet strmoglavil v drugo svetovno vojno.

Do tega kataklizma je skoraj gotovo ne bilo prišlo, ako bi bila Nemčija ob času strmoglavljenja kaiserja strmoglavila tudi kapitalizem s socialno revolucijo po vzgledu Rusije. Da tega ni storila, je največja zasluga zmagovitih zaveznikov — Francije, Anglije in Amerike — ki bi bili v krvi zatrti vsako tako revolucijo in enostavno okupirali Nemčijo ter vzpostavili kapitalizem. Pozneje je sledilo, kar je v danih razmerah moralo slediti.

Da nemško delavstvo ni bilo razdvojeno in oslabiljeno v bratomernem boju, bi bilo lahko ustavilo razvoj fašizma v osrčju Evrope in preprečilo Hitlerjev prihod na krmilo. Za ta razkol med nemškimi delavstvom nosi veliko odgovornost Moskva, zdaj, kot kaže, ga bodo po nosili oni socialisti, ki se upirajo ustvarjenju enotnega delavskega političnega gibanja v Nemčiji. Ampak vrnilo se k Churchill.

Ker zadnja vojna ni rešila angleškega imperija, marveč se pospešila njegovo razpadanje, se je zdaj Churchill obrnil na Ameriko s propozicijo, naj ga ona reši pred razsulo. V ta namen predlaga polnokrvno vojaško zvezo med Anglijo in Ameriko, ki v bistvu pomeni oboroženo dominanco sveta po anglo-saškem "herrenvolku". Enake sanje je gojil tudi Hitler, sploh vsi oni Nemci, ki so verovali v "Deutschland Ueber Alles".

Za doslej je Churchillove imperialistične želje on predlaga čim tenejšo vojaško zvezo med Anglijo in Ameriko. V praksi naj spojita svoje bojne mornarice, izmenjavata vojaške kadete in častnike, skupno uporabljata vojaške baze in letališča "širok svetla", kar bi "podvojilo mobilnost ameriške pomorske in zračne sile."

"Za zgradnjo tega "templja miru" — za ohrano imperija in anglo-ameriške dominacije sveta — naj bi obe deželi vpregli tudi svoje delavstvo. Churchill je pripravljen iti še dalj in sementirati ta "tempelj miru" ali vojaško zvezo s skupnim državljanstvom.

Zakaj vse to?

Pred sto leti je Karl Marx zapisal v svojem manifestu, da "komunizem straši po vsej Evropi" in da "pred njim se trese vsa reakcija".

Pred enako "počastjo" se danes trese tudi Churchill — vsi Churchilli v Evropi in Ameriki, pa naj žive v bornih kočah ali razkošnih palačah. Strah pred "komunizmom", v resnici strah pred novim kolektivističnim svetom, ki leze v velikih krčih in bolečinah iz trebuha starega, anahronističnega "reda", iz "reda" človeškega klanja, kakršnega svet še ni poznal, iz "reda", izkoriščanja slabijega po močnejšem, iz "reda" blaznega nacionalizma in imperializma, iz "reda" tlačanja "manjvrednih" temnopoltnih ali rumenopoltnih narodov po belopoltnih malih in velikih Churchillih.

Ker Winston Churchill hoče za vsako ceno ohraniti ta svet krivic in obdržati vse materialne koristi, ki jih prinašajo znanstvene vede in moderna produkcija, privilegiranim slojem, zato hoče za vsako ceno ohraniti ta stari svet krivic. Zato se trese pred novim svetom, v katerem ne bo mesta za kolonije, za izkoriščanje slabijih po močnejših, za izžemanje kolonialnih ljudstev v izključno korist belopoltnih imperialistov.

Ampak kar je gotovo je to, da tega družabnega razvoja, sodobne svetovne revolucije, ki presnavlja svet v nekaj novega, upajmo da boljšega, ne bo ustavil noben Churchill, niti preprečil razpada angleškega imperija v stari obliki z nobeno vojaško zvezo, tudi ne s spojitvijo Amerike in Anglije v skupno državo. Edino, kar lahko doseže s svojimi apokaliptičnimi sanjami, je to, da podaljša obstoj starega bojne človeške družbe. — O tem še jutri.

VSAKEGA NEKAJ

Sharon, Pa.—Vsak dan citam pisma iz stare domovine. Tudi jaz sem jih prejel nekaj. Pisala sta mi Anton Pritekel iz Ponove vasi pri Grosupljem in njegova sestra Marija Praprotnik. Slednja piše, da so ji ubili moža, ki ji je zapustil šest otrok. V Ameriki zapušča brata in dve sestri. Ako bi ti sorodniki čitali te vrstice, jih prosim, da bi se usmili sirot. Jaz sem jim že poslal nekaj paketov. Odpodljal sem jih že 12, s tem pa ni rečeno, da jih ne bom še nadaljeval.

Anton Pritekel piše, da imajo sedaj zlato svobodo, ne omenja pa, na kateri strani je bil. Poroca, da ni bila Ponova vas požgana, zato sumim, da so bili tam sami belogardisti, seveda, sedaj bi se rad vsak lepšal.

Kdo je zakrivil vse to gorje in vojno? V prvi vrsti kapitalizem in pa duhovniki, katere nazivljamo grofe, kajti živijo grofovaško in se vedno kolektajo desetino. Moj stari oče je večkrat dejal, da je desetina odpravljena samo navidezno. To je živa resnica.

Našimljani duhovniki so nahujskali nevedne ljudi, da so šli ubijati svoje lastne brate in sestre. Ali je tako učil Kristus? Ali je učil ubijati? Zaveden delavec odklanja vaše vodstvo. Ako bi vi verjeli v pekel in hudiča, bi drugače postopali. Vam je samo za "novac"! Bolje bi bilo, da bi se posvetili svojemu poklicu, ne pa ruvarili proti svojim bratom in sestram. Zelo ga lomite z vašo taktiko, dočim vaš "oče" preko luže pretaka kroko-dilske solze, to pa zato, ker je izgubil tako dve lepi molzni kraljici. Ne, sedem milijončkov ne bo več iz Jugoslavije, prav tako ne 37 milijončkov iz Poljske. To je res lep novac. Sedaj ima papež še nekaj dobrih svirk v Ameriki in Španiji. Ako še te izgube, potem bo konec vaticanke propagande.

Papež premore najbrže več kot Mellon in Rockefeller. Sicer pa se temu ni čuditi, on se samo malo pomeni z Bogom in stima vsega v izobilju. Čudno pa se mi zdi, zakaj ne bi kaj darovala za tiste begunce v Italiji in na Koroskem, ki so se borili za papeža in Boga, da ne bi bilo treba kolektati za njih v Clevelandu. Prav tako bi se lahko malo pomenila glede Slovenije in nakazala par tisoč milijonov za obnovitev porušeni krajev in za lačno ljudstvo. Saj bi vendar morala vedeti, da so požgali in opustošili deželo njuni bratci. Torej, ali se bosta zdramila, ali ostane po starem? Meni ne gre v glavo, zakaj ni mogel sveti oče pregovoriti Boga, da bi zmagala Mussolini in Hitler, ko sta vendar imela vso iniciativno v rokah.

Zadnjič mi je dejal neki rojak, da je dosti svinjarje vsepovsod. Odgovoril sem mu, da temu ni tako. Prišli so bratci iz Italije in vse pobrali, tudi kravice iz hleva, poleg tega pa morili svoje brate katoličane, papež pa jih je blagoslovil. Te beštije, ki so morale in plenile po Sloveniji, so bile zverine, največji mesarji pod soncem. Nazadnje pa reče papež škofu Rožmanu, kateri je organiziral belo gardo in je tako v veliki meri odgovoren za zločine v Sloveniji, "pravilno si delal, brati!"

Odkrito povem, da sem vedno bil proti smrtni obsodbi in sem še sedaj. Ako človek izvrši kakšen zločin, naj gre za zidovje in dela v korist človeštvu. Po mojem mnenju je za zločince to največja pokora.

Duhovščina kriči, češ, ti prokleti socialisti in komunisti so vsega krivi. Vprašam, kakšna žival pa je to? Ali ima rogove? Komu je podobna? Komunisti in socialisti niso tako našemljani kot duhovniki, temveč so ubogi delavci, ki si služijo kruh v potu svojega obraza ter skrb za svoje družine. Seveda, duhovščina bi rada videla, da bi jim delavci polnili njihove bisage, katere niso nikdar polne.

Nekajkrat sem čital dopise, v katerih je dopisnik nazival Tita Titovec, Stalinovec in podobno. Tako se zmirlajo otroci med seboj. Nikjer pa nisem videl, da

bi iste osebe zmerjale Mihajloviča, Hitlerja in Mussolinija. Tito ni kakšen strahopetec, ampak on se je boril za novo Jugoslavijo kot drugi partizani, njegovo življenje je bilo neprestano v nevarnosti, prav tako kot od drugih. Ako ne bi bilo njega, danes najbrže ne bi bila Jugoslavija svobodna republika. Slava njemu in vsem partizanskim bojevnikom!

Nekateri ne morejo pa ne morejo videti Stalina. Tudi jaz ga ne morem videti, vendar pa bi ga vesele rad videl, stisnil njegovo desnico in mu dejal: "Prav si delal, brate, le še tako naprej!" Nikoli nisem bil proti Rusiji ali Stalinu, nasprotoval pa sem tukajšnjim hrvaškim in slovenskim komunistom, ker oni imajo samo grablje, vil pa ne. Ako bi ti komunisti hoteli iti v Rusijo, bi jih Stalin že na meji zapodil.

Prav tako nimam nobenih simpatij s tistimi stari socialisti, ki so pobrali šila in kopita in zbežali iz Jugoslavije. Poštenemu človeku ni potrebno bežati, toda oni so vedeli, da imajo precej masla na glavi, zato so šli za škofom Rožmanom.

Nekdo pravi, češ, če ste za Rusijo, zakaj ne greste tje. Zaenkrat nam ni treba, ker smo ameriški državljani. Ako pa pride v Ameriko do fašizma, potem boste šli pa tudi vi. Ni moj namen, da bi šel kogar koli, ampak povedal sem samo svoje mnenje in prepričanje.

Dne 16. februarja sta ste podala Frances in Mike Gorenc na obisk v Californijo k svoji hčerki in zetu Millerju. Frances je jako marljiva tajnica našega društva 262 SNPJ. Prav tako je pridna za druge koristne ustanove in organizacije. Želim ji ma srečno pot in da bi srečno povrnila nazaj.

Dne 16. februarja se je omožila Rozi Mlakar z nekim italijanskim fantom. On je prišel od vojakov zadnji mesec in je imel čim pročnika. Obilo sreče v zakonu! Ona je članica naše jednote. Upam, da vpiše tudi soproga v naše društvo.

Naj povem natihome, da zopet boleham. Ta zima je zame jako slaba. Meseca decembra sem bil bolan tri tedne; nadlegovala me je ta preklešana influenza. Po tem sem ponovno zbolel 7. februarja in zdravnik mi je dejal, da moram v postelji—sedaj pa sedim pri peči in premljam o svojih grehih... mama pa pravi, da mi je vse odpušeno... samo poberi šila in kupita in bo vse okej.

Pravijo, da kar je starega, naj se zavrže in nadomesti z novim. Tisto že, ampak starina je že vedno trdna. Ko nas ne bo, bodo pričela polagoma propadati naša stara pionirska društva, potem pa bodo vzeli v roke vaje naši otroci in gospodarili kakor bodo vedeli in znali. Nekateri stari pionirji pravijo in skrbijo, češ, kaj bodo ti mladiči, ko nič ne znajo. Jaz pa pravim, pojdim jim na roke, da se ne bo mo enkrat bridko kesali. Mladina ne pozabi tistega, ki je proti njej. Nekateri starši pričakujejo od mladine, da mora korakati prav po isti poti kot oni in jo žele držati v temni negotovosti.

Pojdite mladini na roke, vzpodbujajte jo in ji dajte dobre nauke, da vam ne bo enkrat žal.

Moram reči, da pri našem društvu tu v Sharonu prav dobro napredujemo, prav tako mladinski krožek. Otroci se vedno vadijo v petju ter imajo svoje športne igre. Mi, starejši, pa imamo tudi svoje veselje, namreč da kakšnega stisnemo pri bari, sicer pa kmalu ne bo novaca, ker še vedno štrajkamo. No, John, prenehaj vendar že s svojim pisanjem, saj veš, da se boš nakopal veliko sovražnikov. Zdravstvujte!

J. Novak.

IZ MEADOW LANDSA

Meadow Lands, Pa.—Pazno citam v Prosveti pisma in druga poročila iz stare domovine, ampak do danes še nisem opazil nobenega pravega poročila iz kraja, kjer sem jaz doma, namreč iz vasi Zirovski vrh nad La-

ščami, Poljanska dolina. Naša pošta je bila v Gorenji vasi.

Pisal sem moji sestri, ki je stanovala pred vojno v Sestranski vasi, a do sedaj še nisem dobil nobenega odgovora. Kakor rojak Previc iz White Valleyja, tako tudi jaz sumim, da je bilo v tistih krajih veliko belogardistov. Želim in upam, da ni moja sumnja pravilna. V Prosveti sem namreč čital članek Ceneta Kranjca, v katerem je pisal, da so imeli partizani podzemeljske tiskarne v okolici Poljanske doline. Torej niso bili tam sami domobranci in izdajalci, temveč je moralo biti med njimi tudi nekaj partizanov.

Ako bi kateri rojakov prejel kakšno pismo iz naših krajev, bi bilo priporočljivo, da bi ga priobčil v Prosveti, kajti v Ameriki nas je precej iz Poljanske doline in bi nas zanimal.

Sicer pa se ni čuditi, ker so bili ljudje razdvojeni in različnega prepričanja, kajti tako so bili podučeni od ljubljanskega škofa Rožmana, na katerega pade največja odgovornost za domobranske zločine. Na žalost pa najdemo med nami tudi rojake, ki nečejo slišati resnice in rajši prebirajo strupeno Ameriko-movino iz Clevelanda, katera bruha ogenj in žveplo nad hrbte jugoslovanske bojevnike partizane.

Z drugim vred sem bil pooblaščen od društva 259 SNPJ za nabiranje prispevkov po hišah. Ko smo šli na delo in obiskovali rojake, smo našli na zapeljane rojake, ki so dejali, da bi že kaj prispevali, ako ne bi bilo tistih partizanov v Jugoslaviji. Odgovorili smo jim, ako ne bi bilo tistih partizanov, ne bi bilo več Jugoslavije. Ko pa je nekdo pobiral prispevke za protipartizansko stvar, so pa dotične usmiljene duše na debelo zvalile denarja, tako da se je še hudič studilo. Res ne vem, kdaj se bo ta ubogi narod prebudil.

Meadowlandska naselbina je zelo napredna. Slovenci se sedaj pripravljamo na zgradnjo nove dvorane. Seveda, ne morem povedati, kako hitro bomo uspeli. Želim, da bi uresničili naš načet predel, ki je mogoče. Na drugi strani pa se pripravljajo, da zgradijo veliko cerkev. Prostor za dvorano je že pripravljen, cerkvenjaki pa se bahajo, da imajo na rokah že čez \$10.000. Torej kar se tiče napredka v naši naselbini, prepričam sodbo čitateljem samim.

Frank Ferlich.

IZ ŠENTLABERTA PRI ZAGORJU

Hermine, Pa.—V Prosveti in drugih listih citam o grozotah, ki so jih počenjali sovražniki in naši rojstni domovini Jugoslaviji. Tudi jaz sem prejel že tri pisma iz starega kraja, in sicer od brata, sestre in nečakinje. Pisma so slična drugim: slikajo grozote, revščino, trpljenje in mučenje, ki so ga izvajali nad našim narodom tigri v človeških podobah.

Moj brat, doma iz Šentlamberta, vas Kal nad Zagorjem ob Savi, piše, da je 60 odstotkov ljudstva in poslopji uničenih v Šentlambertu, dočim vas Kal ni bila preveč prizadeta. On je bil trikrat postavljen v vrsto, zato ker sta bila dva njegova sinova pri partizanih, vendar pa je vselej odnesel zdravo kožo. Nekega večera pa sta prišla sinova in drugi partizani iz hoste, toda so jih zasledili orožniki in domači izdajalci, vendar pa so pravčasno pobegnili v gozdove. Toda gorje njemu, ki je ostal doma. Piše, da so jih tako mučili in topli vso noč, tako da od tistega časa niso več zdravi.

Njegova sinova sta še vedno v jugoslovanski armadi. Dalje piše, da lačni ravno niso, ker je bila prilično dobra letina, toda obleke in obutve pa nimajo, zato morajo biti skoraj nagi in bos. Kupiti pa ne morejo teh potrebščin.

Poslal sem jim pakete in sedaj pričakujem odgovora. Kakor hitro mi bodo sporočili, da so poslano prejeli, jim bom zopet poslal. Dragi čitatelji, ne pozabite svojih bratov in sester

ter drugih sorodnikov v stari domovini, kajti oni so silno trpeli pod peto krvoločnih tigrov ter domačih izdajalcev, katere so naščuvali tisti, ki so nas včasih učili, "ne kradi, ne ubijaj, ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!" Sedaj pa so se izkazali kaj so. Pa še celo kolektajo za tiste krvoločne tigre. O, bože, bože, narod, kdaj se boš prespal? Ne hodite na limance tem črnuhom!

Frank Vozel.

DIVJANJE KRVOLČNIH BEŠTIJ NA KRAŠU

Cleveland, O.—To je drugo pismo, ki sem ga prejel od mojega brata Franca Franceskina iz Kostanjevice na Krašu. Kako je bilo tam ljudstvo trpinčeno, je dokaz v tem pismu, katerega pošiljam za priobčitev Prosveti na željo mojega brata.

Naj omenim, da naše ljudstvo na spodnjem Krašu je občutilo veliko žalosti in trpljenja že v prvi svetovni vojni, ker je moralo bežati od doma, kajti tam je bila tri leta bojna črta (Fajti hrib-Kostanjevica-Gрмаča). Ko so se domačini povrnili domov iz begunstva, so iskali svoje hiše, pa niso mogli najti niti podlage, na katerih so nekdaj stali. Bratovo pismo je datirano 1. januarja 1946 in se glasi:

Dragi brati!—Pismo, katerega si poslal 2. decembra, sem prejel 27. dec. Veseli me, da si poslal moje prvo pismo uredništvu Prosvete, da se razjasni tudi v Ameriki vsaj delno o zločinih, trpinčenju in ubijanju našega naroda po nemških in italijanskih hunih, kakor tudi njihovih hlapcih. Veseli me, da ste tudi osebno zvedeli od podpolkovnika Slavka Zoreta o tukajšnjih razmerah v času okupacije.

Verjemi, brat, kar sem ti pisal v zadnjem pismu, ni popolna slika, kajti dogodili so se še mnogo hujši zločini. Na primer, Franceta Umka, brata od Viktorja, si menda poznal. Njega in Franca Poharja so odpeljali prav tedaj, ko so sežgali in uničili družino Povodnik, kakor sem ti že pisal.

Peljali so jih v Doberdob, med Doberdobom in Ronkim so ju odvedli s ceste nekam v stran, jima odrezali jezika, nosova in ušesa ter izključili oči, ju vrgli nato v jarek in postavili na prase velik kamen, kjer sta umrla. Po 20 dneh so ju našli pastirji. Žrtvi sta imeli prste na rokah do mesa odrgnjene. Zdravniki so ugotovili, da sta nesrečneža živela še 36 ur po zločinu.

Starejšega brata od moje žene so ujeli doma v Vojsčičah, naka so ga peljali v Vižovlje na postajo, kjer so imeli "kulturo-nosti" svojo postajo. Tam so ga tako trpetali po hrbtu, da ni bilo videti drugega kot živo meso. Potem so ga obsodili na o-bešenje pred cerkvijo, toda tretji dan se mu je posrečilo pobegniti. Klub vsem bolečinam se je priplazil po vseh štirih do Brestovice, od tam pa v tajno partizansko bolnišnico, v bunker, kjer je bil dva meseca. Komaj je okrevljal, ga so spet ujeli in odpeljali v Nemčijo, od kjer pa se ni več povrnil, kajti tam so ga umorili. Doma je pustil deset majhnih otrok, ženo in mater.

V Trstu v Farjevi tovarni za zvonove so jih več sto živih sežgali, med njimi tudi deset moških iz Sel. Tudi mene so večkrat prejeli, nastavili puško in me zvezali, a vendar mi je bila sreča mila, da ni bilo hujšega.

To kar ti pišem, je živa resnica in lahko vsi verjamete tam v daljni Ameriki. Želim, da tudi to pismo pošlješ Prosveti. Rad bi čital članke od teh pisem.

Kar se tiče spominske plošče za pokojnega sina Rudolfa, smo jako zadovoljni; hvala! Ti bomo. Sin je bil neustrašen borec in smo ga vsi zelo cenili. Rojen je bil 27. decembra 1924, zločinci pa so ga umorili 17. decembra 1944. Zaključujem in pozdravljam vse — Tvoj brat Franc.

Človek ne bi mogel verjeti, da se najdemo na svetur take beštije, a na žalost je vse resnica, kar nam poročajo naši dragi iz stare domovine. Vsi, vsi, brez izje-

me, moramo pomagati temu našemu ubogemu narodu, ki je tako strašno trpel!

Joseph Franceschini

NA DELU

ZA STARO DOMOVINO

White Valley, Pa.—Pred kratkim sem poročal v dveh listih, da sta tukajšnji dve društvi volili zastopnika, ki sta šla birat denarne prispevke in obliki za naše rojake v Jugoslavijo. Ta dva zastopnika sta Jurij Pavic in John Korče.

Sporočam, da sva veliko delala, kajti vsi so radi prispevali, razen nekaj izjem. Seveda nekateri so se izgovarjali, da bodo že sami poslali svoje v staro domovino. Tudi jaz sem že poslal in bom še. Iz naše selbine sta poslali dve Italiji, ki pakete sorodnikom v Italiji. Prejeli sta pismi, da so sorodniki prejeli pakete, toda v eni je bila sama slama, v drugi pa kamenje—potrebščine iz ketov so pokradli fašisti.

Neka tukajšnja rojkinja je prejela pismo od svoje sestre iz Hatavele, v katerem ona ča, da je prišlo že precej poročil iz Amerike. Neka ženska mi je rekla, da so partizani vse pobijali belogardiste, jaz sem ji odgovoril, da zaslužijo izdajalci, da se jih obesi za te, kakor so to storili v list z Mussolinijem. Tudi ljubljanski škof ne zasluži drugega.

Vse blago, ki smo ga nabrali, smo odpeljali v Pittsburgh Slovenski narodni dom, od kje bodo poslali v New York, tam pa v Jugoslavijo. Na mestu se najlepše zahvaljujem vsem, ki so darovali obleke, denar, posebno še Johnu Pavju in Petru Capu, ki sta z kim tovornim avtomobilom deljala brezplačno vse skupaj Pittsburgh. To je bilo na 3. februarja.

Prav tisti dan se je vrnila ja Slovenskega dneva in Klun jim je pojasnil, kaj pripeljali, naka so se zastonj lepo zahvalili. Naša pošta je tehtala približno tona in Seja Slovenskega dneva je orva po vojni in ker sva bi Korčeto ravno tam, sva se udeležila. Na seji je bilo o oanih okrog 40 različnih dru- in klubov. Vsi zastopniki so strinjali, da se aranžira v slovenski dan, kateri se bo 3. avgusta v Southview Parku. Na seji so tudi odobrili, da se 100 iz blagajne za živila tera se bo poslalo v Jugoslavijo. Bolj obširno o tem boste v zapisniku, kateri bo na priobčen v vseh listih.

V gotovini sva nabrala \$111 iz tega denarja sva kupila \$68.43 živil, \$20 sva izročila lu Klunu, da bo imel za po- tebe obleke v New York, če \$25 sem poslal v New York. Zdrženemu odboru jugoslovanskih Amerikancev, ki bo nar porabil za nakup živil.

V White Valleyju je prišlo lo obleko 39 rojakov oz. dru- v Ringtownu. Delmonta Slickvillu pa skupaj 27 oseb družin.

V denarju so prispevali še: Athletic and Social Club, Jurij Previc \$5.25; po \$5.00 štvo 232 SNPJ, društvo ABZ, miss Frances Prim, John Korče, Joseph Brice, Vehar, Mike Kastelic, Andy briges, miss Garzova in J. Devjak. Dalje je prispevalo oseb manjše vsote.

Torej tudi tukajšnji rojaki pripravljeni pomagati našemu bratom in sestram v stari domovini, ne pa belogardistom.

Jurij Pavic

POIZVEDOVANJE RDEČEGA KRIŽA

Chicago, Ill.—Sorodniki in rope poizvedujejo za slovenske osebam, ki so stanovali v Zagorju: Nikola Ceske, Anker, Triva Novakovic, Anker, ny in Miro Zorak.

Ako bi kdo vedel, kaj se haja katera navedena prosimo da sporočijo Ameri- mu rdečemu križu, 529 So. Wabash ave., Chicago 5, Ill. Wabash 7850, Extension 1000.

Radić

WESTERN UNITED GAS AND ELECTRIC COMPANY • ILLINOIS NORTHERN UTILITIES COMPANY

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cincero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

Churchilla je strah...

Winston Churchill, steber angleškega imperija in propovednik zapadnega imperializma, je imel zopet enega izmed onih govorov, ki delajo zgodovino. Govoril je, ne v Angliji ali kakšni angleški koloniji, marveč na ameriških tleh — v nekem zakotnem kolegiju v Missouriju, odkoder prihaja tudi naš slavni predsednik Harry Truman.

Značilno je to, da si je Churchill izbral Ameriko za ta svoj govor, kakor tudi to, da ga je napravil kot predsednikov gost. Za to veliko slavo je Truman odločil vse svoje predsedniške posle, spremlil Churchilla v Missouriju in ga tam predstavil. Truman je sicer omenil v svojem uvodnem govoru, da Churchill ne bo govoril v njegovem imenu. Toda nobenega dvoma ni, da mu je bilo znano vnaprej, kaj bo govoril; sigurno je tudi, da bi ga ne bil počastil s svojo navzočnostjo, ako bi se ne strinjal z njim, kakor tudi to, da je Churchillovemu govoru s svojo navzočnostjo dal toliko večji pomen.

To dejstvo je skoraj tako važno kot so apokaliptične ideje in nazori, katere je oznanjal ta nestor angleškega imperializma, ki trdno veruje v tak svet, v katerem so "manjvredni" narodi sužnji zapadnega imperializma, predvsem seveda angleškega. In ker se ta svet sedaj ruši na vseh koncih in krajih, zato Churchill v poetičnem jeziku kliče na pomoč mogočno Ameriko, nasičeni ameriški kapitalizem, naj mu ga pomaga rešiti.

Amerika je v eni generaciji že dvakrat rešila britski imperij pred nemškimi agresivnim kapitalizmom, ki je prišel na svetovno pozornost 200 let pozneje kot angleški in si zahotel trgov in kolonij. Ta boj med obema imperializmoma je povzročil prvo svetovno vojno, v kateri je kaizerjeva Nemčija izgubila vse, kar je bila nabrala v teku dveh generacij. Ker po porazu na bojiščih in prevratu kaizerja nemško delavstvo ni izvršilo socialne revolucije in ustanovilo socialistično republiko, se je nemški kapitalizem zatekel k fašizmu, se ponovno oborožil z vednostjo in pomočjo zapadnih bratov in svet strmoglavil v drugo svetovno vojno.

Do tega kataklizma bi skoraj gotovo ne bilo prišlo, ako bi bila Nemčija ob času strmogavljenja kaizerja strmoglavila tudi kapitalizem s socialno revolucijo po vzgledu Rusije. Da tega ni storila, je največ zasluga zmagovalnih zveznikov — Francije, Anglije in Amerike — ki bi bili v krvi zatrti vsako tako revolucijo in enostavno okupirali Nemčijo ter vzpostavili kapitalizem. Pozneje je sledilo, kar je v danih razmerah moralo slediti.

Da nemško delavstvo ni bilo razdvojeno in oslabiljeno v bratomernem boju, bi bilo lahko ustavilo razvoj fašizma v osrčju Evrope in preprečilo Hitlerjev prihod na krmilo. Za ta razkol med nemškim delavstvom nosi veliko odgovornost Moskva, zdaj, kot kaže, ga bodo pa nosili oni socialisti, ki se upirajo ustvarjenju enotnega delavskega političnega gibanja v Nemčiji. Ampak vrni-mo se k Churchillu.

Ker zadnja vojna ni rešila angleškega imperija, marveč se pospešila njegovo razpadanje, se je zdaj Churchill obrnil na Ameriko s propozicijo, naj ga ona reši pred razsulo. V ta namen predlaga polnokrvno vojaško zvezo med Anglijo in Ameriko, ki v bistvu pomeni oboroženo dominacijo sveta po anglo-saškem "herrenvolku". Enake sanje je gojil tudi Hitler, sploh vsi oni Nemci, ki so verovali v "Deutschland Ueber Alles".

Za doslej te Churchillove imperialistične želje on predlaga čim tesnejšo vojaško zvezo med Anglijo in Ameriko. V praksi naj spojita svoje bojne mornarice, izmenjavata vojaške kadete in častnike, skupno uporabljata vojaške baze in letališča "širok svet", kar bi "podvojilo mobilnost ameriške pomorske in zračne sile".

Za zgradnjo tega "templja miru" — za ohrano imperija in anglo-ameriške dominacije sveta — naj bi obe deželi vpregli tudi svoje delavstvo. Churchill je pripravljen iti še dalj in sementirati ta "temple miru" ali vojaško zvezo s skupnim državljanstvom.

Zakaj vse to?

Pred sto leti je Karl Marx zapisal v svojem manifestu, da "komunizem straši po vsej Evropi" in da "pred njim se trese vsa reakcija".

Pred enako "pošastjo" se danes trese tudi Churchill — vsi Churchilli v Evropi in Ameriki, pa naj žive v bornih kočah ali razkošnih palačah. Strah pred "komunizmom", v resnici strah pred novim kolektivističnim svetom, ki leze v velikih krčih in bolečinah iz trebuha starega, anahronističnega "reda", iz "reda" človeškega klanja, kakršnega svet še ni poznal, iz "reda", izkoriščanja slabšega po močnejšem, iz "reda" blaznega nacionalizma in imperializma, iz "reda" tlačanja "manjvrednih" temnopoltnih ali rumenopoltnih narodov po belopoltnih malih in velikih Churchillih.

Ker Winston Churchill hoče za vsako ceno ohraniti ta svet krivic in obdržati vse materialne koristi, ki jih prinašajo znanstvene vede in moderna produkcija, privilegiranim slojem, zato hoče za vsako ceno ohraniti ta stari svet krivic. Zato se trese pred novim svetom, v katerem ne bo mesta za kolonije, za izkoriščanje slabših po močnejših, za izžemanje kolonialnih ljudstev v izključno korist belopoltnih imperialistov.

Ampak kar je gotovo je to, da tega družabnega razvoja, sodobne svetovne revolucije, ki presnavlja svet v nekaj novega, upamo da boljšega, ne bo ustavil noben Churchill, niti preprečil razpada angleškega imperija v stari obliki z nobeno vojaško zvezo, tudi ne s spojitvijo Amerike in Anglije v skupno državo. Edino, kar lahko doseže s svojimi apokaliptičnimi sanjami, je to, da podaljša agonijo sedanje bojne človeške družbe. — O tem še jutri.

VSAKEGA NEKAJ

Sharon, Pa. — Vsak dan čitam pisma iz stare domovine. Tudi jaz sem jih prejel nekaj. Pisala sta mi Anton Pritekel iz Ponove vasi pri Grosupljem in njegova sestra Marija Praprotnik. Slednja piše, da so ji ubili moža, ki ji je zapustil šest otrok. V Ameriki zapuška brata in dve sestri. Ako bi ti sorodniki čitali te vrstice, jih prosim, da bi se usmiliš sirot. Jaz sem jim že poslal nekaj paketov. Odpisal sem jih že 12, s tem pa ni rečeno, da jih ne bom še nadaljeval.

Anton Pritekel piše, da imajo sedaj zlato svobodo, ne omenja pa, na kateri strani je bil. Poroka, da ni bila Ponova vas požgana, zato sumim, da so bili tam sami belogardisti, seveda, sedaj bi se rad vsak lepšal.

Kdo je zakrivil vse to gorje in vojno? V prvi vrsti kapitalizem in pa duhovniki, katere nazivljamo grofe, kajti živijo grofovsko in še vedno kolektajo desetino. Moj stari oče je večkrat dejal, da je desetina odpravljena samo navidezno. To je živa resnica.

Našemljeni duhovniki so naučevali nevedne ljudi, da so šli ubijati svoje lastne brate in sestre. Ali je tako učil Kristus? Ali je učil ubijati? Zaveden delavec odklanja vaše vodstvo. Ako bi vi verjeli v pekel in hudiča, bi drugače postopali. Vam je samo za "novac"! Bolje bi bilo, da bi se posvetili svojemu poklicu, ne pa ruvarili proti svojim bratom in sestram. Zelo ga lomite z vašo taktiko, dočim vaš "oče" preko luže pretaka krokodilske solze, to pa zato, ker je izgubil tako dve lepi molzni kravici. Ne, sedem milijončkov ne bo več iz Jugoslavije, prav tako ne 37 milijončkov iz Poljske.

To je res lep novac. Sedaj ima papež še nekaj dobrih sivek v Ameriki in Španiji. Ako še te izgube, potem bo konec vaticanke propagande.

Papež premore najbrže več kot Mellon in Rockefeller. Sicer pa se temu ni čuditi, on se samo malo pomeni z Bogom in sima vsega v izobilju. Čudno pa se mi zdi, zakaj ne bi kaj darovala za tiste begunce v Italiji in na Koroskem, ki so se borili za papeža in Boga, da ne bi bilo treba kolektati za njih v Clevelandu. Prav tako bi se lahko malo pomenila glede Slovenije in nakazala par tisoč milijonov za obnovitev porušenih krajev in za lačno ljudstvo. Saj bi vendar morala vedeti, da so požgali in opustošili deželo njuni bratci. Torej, ali se bosta zdramila, ali ostane po starem? Meni ne gre v glavo, zakaj ni mogel svetovi oče pregovoriti Boga, da bi zmagala Mussolini in Hitler, ko sta vendar imela vso iniciativo v rokah.

Zadnjič mi je dejal neki rojak, da je dosti svinjarije vsepovsod. Odgovoril sem mu, da temu ni tako. Prišli so bratci iz Italije in vse pobrali, tudi kravice iz hleva, poleg tega pa morili svoje brate katoličane, papeža pa jih je blagoslovil. Te beštije, ki so morale in plenile po Sloveniji, so bile zverine, največje mesarji pod soncem. Nazadnje pa reče papež škofu Rožmanu, kateri je organiziral belo gardo in je tako v veliki meri odgovoren za zločine v Sloveniji, "pravilno si delal, brat!"

Odkrito povem, da sem vedno bil proti smrtni obsodi in sem še sedaj. Ako človek izvrši kakšen zločin, naj gre za zidovje in dela v korist človeštva. Po mojem mnenju je za zločince to največja pokora.

Duhovščina kriči, češ, ti proletari socialisti in komunisti so vsega krivi. Vprašam, kakšna žival pa je to? Ali ima rogove? Komu je podobna? Komunisti in socialisti niso tako našemljeni kot duhovniki, temveč so ubogi delavci, ki si služijo kruh v potu svojega obraza ter skrbje za svoje družine. Seveda, duhovščina bi rada videla, da bi jim delavec polnil njihove bisege, katere niso nikdar polne.

Nekajkrat sem čital dopise, v katerih je dopisnik nazival Tita Titovec, Stalinovec in podobno. Tako se zmirlajo otroci med seboj. Nikjer pa nisem videl, da

bi iste osebe zmerjale Mihajloviča, Hitlerja in Mussolinija. Tito ni kakšen strahopetec, ampak on se je boril za novo Jugoslavijo kot drugi partizani, njegovo življenje je bilo neprestano v nevarnosti, prav tako kot od drugih. Ako ne bi bilo njega, danes najbrže ne bi bila Jugoslavija svobodna republika. Slava njemu in vsem partizanskim bojevnikom!

Nekateri ne morejo pa ne morejo videti Stalina. Tudi jaz ga ne morem videti, vendar pa bi ga vseeno rad videl, stisnil njegovo desnico in mu dejal: "Prav si delal, brate, le še tako naprej!" Nikoli nisem bil proti Rusiji ali Stalinu, nasprotoval pa sem tukajšnjim hrvaškim in slovenskim komunistom, ker oni imajo samo grablje, vil pa ne. Ako bi ti komunisti hoteli iti v Rusijo, bi jih Stalin že na meji zapodil.

Prav tako nimam nobenih simpatij s tistimi stariimi socialisti, ki so pobrali šila in kopita in zbežali iz Jugoslavije. Poštenemu človeku ni potrebno bežati, toda oni so vedeli, da imajo precej masla na glavi, zato so šli za škofom Rožmanom.

Nekdo pravi, češ, če ste za Rusijo, zakaj ne greste tja. Zaenkrat nam ni treba, ker smo ameriški državljani. Ako pa pride v Ameriki do fašizma, potem boste šli pa tudi vi. Ni moj namen, da bi žalil kogar koli, ampak povedal sem samo svoje mnenje in prepričanje.

Dne 16. februarja sta ste podala Frances in Mike Gorenc na obisk v Californijo k svoji hčerki in zetu Millerju. Frances je jako marljiva tajnica našega društva 262 SNPJ. Prav tako je pridna za druge koristne ustanove in organizacije. Želim ji ma srečno pot in da bi srečno povrnila nazaj.

Dne 16. februarja se je omožila Rozi Mlakar z nekim italijanskim fantom. On je prišel od vojakov zadnji mesec in je imel čim pročnika. Obilo sreče v zakonu! Ona je članica naše jednote. Upam, da vpiše tudi soproga v naše društvo.

Naj povem natihomu, da zopet boleham. Ta zima je zame jako slaba. Mesec decembra sem bil bolan tri tedne; nadlegovala me je bila tri tedna influenza. Po tem sem ponovno zbolel 7. februarja in zdravnik mi je dejal, da moram v posteljo — sedaj pa sedim pri peči in premišljam o svojih grehih... mama pa pravi, da mi je vse odpušeno... samo poberi šila in kupita in bo vse okej.

Pravijo, da kar je starega, naj se zavre in nadomesti z novim. Tisto že, ampak starina je že vedno trdna. Ko nas ne bo, bodo pričela polagoma propadati naša stara pionirska društva, potem pa bodo vzeli v roke vajeti naši otroci in gospodarili kakor bodo vedeli in znali. Nekateri stari pionirji pravijo in skrbje, češ, kaj bodo ti mladčki, ko nič ne znajo. Jaz pa pravim, pojdi jim na roke, da se ne bo mo enkrat bridko kesali. Mladina ne pozabi tistega, ki je proti njej. Nekateri starši pričakujejo od mladine, da mora korakati prav po isti poti kot oni in jo žele držati v temni negotovosti.

Pojdite mladini na roke, vzpodbujajte jo in ji dajte dobre nauke, da vam ne bo enkrat žal.

Moram reči, da pri našem društvu tu v Sharonu prav dobro napredujemo, prav tako mladinski krožek. Otroci se vedno vadijo v petju ter imajo svoje športne igre. Mi, starejši, pa imamo tudi svoje veselje, namreč da kakšnega stisnemo pri bari, sicer pa kmalu ne bo novaca, ker še vedno štrajkamo. No, John, prenehaj vendar že s svojim pisanjem, saj veš, da se boš nakopal veliko sovražnikov. Zdravstvujte!

J. Novak.

IZ MEADOW LANDSA

Meadow Lands, Pa. — Pazno čitam v Prosveti pisma in druga poročila iz stare domovine, ampak do danes še nisem opazil nobenega pravega poročila iz kraja, kjer sem jaz doma, namreč iz vasi Zirovski vrh nad La-

ščami, Poljanska dolina. Naša pošta je bila v Gorenji vasi.

Pisal sem moji sestri, ki je stanovala pred vojno v Sestranski vasi, a do sedaj še nisem dobil nobenega odgovora. Kakor rojak Previc iz White Valleyja, tako tudi jaz sumim, da je bilo v tistih krajih veliko belogardistov. Želim in upam, da ni moja sumnja pravilna. V Prosveti sem namreč čital članek Ceneta Kranjca, v katerem je pisal, da so imeli partizani podzemeljske tiskarne v okolici Poljanske doline. Torej niso bili tam sami domobranci in izdajalci, temveč je moralo biti med njimi tudi nekaj partizanov.

Ako bi kateri rojakov prejel kakšno pismo iz naših krajev, bi bilo priporočljivo, da bi ga priobčil v Prosveti, kajti v Ameriki nas je precej iz Poljanske doline in bi nas zanimal.

Sicer pa se ni čuditi, ker so bili ljudje razdvojeni in različnega prepričanja, kajti tako so bili podučeni od ljubljanskega škofa Rožmana, na katerega pade največja odgovornost za domobranske zločine. Na žalost pa najdemo med nami tudi rojake, ki nočejo slišati resnice in rajši prebirajo strupeno Ameriško Domovino iz Clevelanda, katera bruha ogenj in žveplo nad hrbre jugoslovanske bojevnike partizane.

Z drugim vred sem bil pooblaščen od društva 259 SNPJ za nabiranje prispevkov po hišah. Ko smo šli na delo in obiskovali rojake, smo naleteli na zapeljave rojake, ki so dejali, da bi že kaj prispevali, ako ne bi bilo tistih partizanov v Jugoslaviji. Odgovorili smo jim, ako ne bi bilo tistih partizanov, ne bi bilo več Jugoslavije. Ko pa je nekdo pobiral prispevke za protipartizansko stvar, so pa dotične usmiljene duše na debelo zvalile denarja, tako da se je še hudiču studilo. Res ne vem, kdaj se bo ta ubogi narod prebudil.

Meadowlandska naselbina je zelo napredna. Slovenci se sedaj pripravljamo na zgradnjo nove dvorane. Seveda, ne morem povedati, kako hitro bomo uspeli. Želim, da bi uresničili naš načrt prej ko je mogoče. Na drugi strani pa se pripravljajo, da zgradijo veliko cerkev. Prostor za dvorano je že pripravljen, cerkvenjaki pa se bahajo, da imajo na rokah že čez \$10.000. Torej kar se tiče napredka v naši naselbini, prepuščam sodbo čitateljem samim.

Frank Ferlich.

IZ ŠENTLABERTA PRI ZAGORJU

Hornish, Pa. — V Prosveti in drugih listih čitam o grozotah, ki so jih počenjalji sovražniki v naši rojstni domovini Jugoslaviji. Tudi jaz sem prejel že tri pisma iz starega kraja, in sicer od brata, sestre in nečakinje. Pisma so slična drugim: slikajo grozote, revščino, trpljenje in mučenje, ki so ga izvajali nad našim narodom tigr v človeških podobah.

Moj brat, doma iz Šentlamberta, vas Kal nad Zagorjem ob Savi, piše, da je 60 odstotkov ljudstva in poslopij uničenih v Šentlambertu, dočim vas Kal ni bila preveč prizadeta. On je bil trikrat postavljen v vrsto, zato ker sta bila dva njegova sinova pri partizanih, vendar pa je vselej odnesel zdravo kožo. Nekega večera pa sta prišla sinova in drugi partizani iz hoste, toda so jih zasledili orožniki in domači izdajalci, vendar pa so pravoslovno pobegnili v gozdove. Toda gorje njemu, ki je ostal doma. Piše, da so jih tako mučili in topli vso noč, tako da od tistega časa niso več zdravi.

Njegova sinova sta še vedno v jugoslovanski armadi. Dalje piše, da lačni ravno niso, ker je bila prilično dobra letina, toda obleke in obutve pa nimajo, zato morajo biti skoraj nagi in bos. Kupiti pa ne morejo teh potrebščin.

Poslal sem jim pakete in sedaj pričakujem odgovora. Kakor hitro mi bodo sporočili, da so poslano prejeli, jim bom zopet poslal. Dragi čitatelji, ne pozabite svojih bratov in sester

ter drugih sorodnikov v stari domovini, kajti oni so silno trpeli pod peto krvoločnih tigrov ter domačih izdajalcev, katere so naštevati tisti, ki so nas včasih učili, "ne kradi, ne ubijaj, ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!" Sedaj pa so se izkazali kaj so. Pa še celo kolektajo za tiste krvoločne tigre. O, bože, bože, narod, kdaj se boš prespal? Ne hodite na limanice tem črnuhom!

Frank Vozel.

DIVJANJE KRVOLČNIH BEŠTIJ NA KRASU

Cleveland, O. — To je drugo pismo, ki sem ga prejel od mojega brata Franca Franceskina iz Kostanjevice na Krasu. Kako je bilo tam ljudstvo trpinčeno, je dokaz v tem pismu, katerega pošiljam za priobčitev Prosveti na željo mojega brata.

Naj omenim, da naše ljudstvo na spodnjem Krasu je občutilo veliko žalosti in trpljenja že v prvi svetovni vojni, ker je moral bežati od doma, kajti tam je bila tri leta bojna črta (Fašisti hrib-Kostanjevica-Grmada). Ko so se domačini povrnili domov iz begunstva, so iskali svoje hiše, pa niso mogli najti niti podlage, na katerih so nekdanje stале.

Bratovo pismo je datirano 1. januarja 1946 in se glasi:

"Dragi brat! — Pismo, katerega si poslal 2. decembra, sem prejel 27. dec. Veseli me, da si poslal moje prvo pismo uredništvu Prosvete, da se razjasni tudi v Ameriki vsaj delno o zločinih, trpinčenju in ubijanju našega naroda po nemških in italijanskih hunih, kakor tudi njihovih hlapcih. Veseli me, da ste tudi osebno zvedeli od podpolkovnika Slavka Zoreta o tukajšnjih razmerah v času okupacije.

Verjemi, brat, kar sem ti pisal v zadnjem pismu, ni popolna slika, kajti dogodili so se še mnogo hujši zločini. Na primer, Franceta Umka, brata od Viktorja, si menda poznal. Njega in Franca Poharja so odpeljali prav tedaj, ko so sežgali in uničili družino Povodnik, kakor sem ti že pisal.

Peljali so jih v Doberdob, med Doberdobom in Ronkim so ju odvedli s ceste nekam v stran, jima odrezali jezika, nosova in ušesa ter izključvali oči, ju vrgli nato v jarek in postavili na prse velik kamen, kjer sta umrla. Po 20 dneh so ju našli pastirji. Žrtvi sta imeli prste na rokah do mesa odrgnjene. Zdravniki so ugotovili, da sta nesrečneža živela še 36 ur po zločinu.

Starejšega brata od moje žene so ujeli doma v Vojsčicah, naka so ga peljali v Vižovlje na postajo, kjer so imeli "kulturo-nosec" svojo postajo. Tam so ga tako trpetali po hrbtu, da ni bilo videti drugega kot živo meso. Potem so ga obsodili na obeljenje: pred cerkvijo, toda tretji dan se mu je posrečilo pobegniti. Klub vsem bolečinam se je priplazil po vseh štirih do Brestovice, od tam pa v tajno partizansko bolnišnico, v bunker, kjer je bil dva meseca. Komaj je okrevl, so ga spet ujeli in odpeljali v Nemčijo, od kjer pa se ni več povrnil, kajti tam so ga umorili. Doma je pustil deset majhnih otrok. Ieno in mater.

V Trstu v Farjevi tovarni za zvonove so jih več sto živih sežgali, med njimi tudi deset rožičkih iz Sel. Tudi mene so večkrat prešli, nastavili puško in me zvezali, a vendar mi je bila sreča mila, da ni bilo hujšega.

To kar ti pišem, je živa resnica in lahko vsi verjamete tam v daljni Ameriki. Želim, da tudi to pismo pošlješ Prosveti. Rad bi čital članke od teh pisem.

Kar se tiče spominske plošče za pokojnega sina Rudolfa, smo jako zadovoljni; hvaležni Ti bomo. Sin je bil neustrašen bojec in smo ga vsi zelo cenili. Rojen je bil 27. decembra 1924, zločinci pa so ga umorili 17. decembra 1944. Zaključujem in pozdravljam vse — Tvoj brat Franc.

Človek ne bi mogel verjeti, da se najdejo na svetu take beštije, a na žalost je vse resnica, kar nam poročajo naši dragi iz stare domovine. Vsi, vsi, brez izje-

me, moramo pomagati temu našemu ubogemu narodu, ki je tako strašno trpel!

Joseph Franceschini

NA DELU

ZA STARO DOMOVINO

White Valley, Pa. — Pred kratkim sem poročal v dveh listih, da sta tukajšnji dve društvi volili zastopnika, ki sta šla po birat denarne prispevke in drugo za naše rojake v Jugoslavijo. Ta dva zastopnika sta Jurij Previc in John Korče.

Sporočam, da sva veliko nabrala, kajti vsi so radi prispevali, razen nekaj izjem. Seveda nekateri so se izgovarjali, da bodo že sami poslali svojega v staro domovino. Tudi jaz sem že poslal in bom še. Iz naše selbine sta poslali dve Italijani, ki pakete sorodnikom v Italiji. Prejeli sta pisma, da so sorodniki prejeli pakete, toda v eni je bila sama slama, v drugi pa kamenje — potrebščine iz paketov so pokradli fašisti.

Neka tukajšnja rojakinja je prejela pismo od svoje sestre iz Hatavelj, v katerem poroča, da je prišlo že precej pism iz Amerike. Neka ženska mi je rekla, da so partizani preveč pobijali belogardiste, jaz sem ji odgovoril, da zaslužijo izdajalci, da se jih obesi za pete, kakor so to storili v Italiji z Mussolinijem. Tudi ljubljanski škof ne zasluži drugega.

Vse blago, ki smo ga nabrali, smo odpeljali v Pittsburgh Slovenski narodni dom, od kje ga bodo poslali v New York, tam pa v Jugoslavijo. Na tem mestu se najlepše zahvaljujem vsem, ki so darovali obleko, denar, posebno še Johnu Fatju in Petru Capu, ki sta z velikim tovrnim avtomobilom odpeljala brezplačno vse skupaj v Pittsburgh. To je bilo na 3. februarja.

Prav tisti dan se je vršila ja Slovenskega dneva in Petru Klun jim je pojasnil, kaj se pripetilo, naka so se zastopki lepo zahvalili. Naša pošila je tehtala približno tono in je Seja Slovenskega dneva je bila prva po vojni in ker sva bila Korčetom ravno tam, sva se udeležila. Na seji je bilo zvešanih okrog 40 različnih društev in klubov. Vsi zastopniki so strinjali, da se aranžira več slovenski dan, kateri se bo vršal 3. avgusta v Southview Park. Na seji so tudi odobrili, da se \$100 iz blagajne za živila, tera se bo poslalo v Jugoslavijo. Bolj obširno o tem boste izbrali v zapisniku, kateri bo najbrž priobčen v vseh listih.

V gotovini sva nabrala \$113. Iz tega denarja sva kupila \$68.43 živila, \$20 sva izročila Petru Klunu, da bo imel za pošiljanje obleke v New York, ček \$25 sem poslal v New York Zdrženemu odboru južnoslovenskih Amerikancev, ki bo donar porabil za nakup živila.

V White Valleyju je prispevalo obleko 39 rojakov oz. društev v Ringtownu. Delmontu Slickvillu pa skupaj 27 oseb oz. društev.

V denarju so prispevali sledi: Athletic and Social Club \$13, Jurij Previc \$5.25; po \$5: društvo 232 SNPJ, društvo 11 ABZ, miss Frances Primovich, John Korče, Joseph Bric, Jake Vehar, Mike Kastelic, Andy C. briges, miss Gazvoda in Joseph Devjak. Dalje je prispevalo 2 oseb manjše vsote.

Torej tudi tukajšnji rojaki so pripravljani pomagati našemu bratom in sestram v stari domovini, ne pa belogardistom.

Jurij Previc.

POIZVEDOVANJE RDEČEGA KRIŽA

Chicago, Ill. — Sorodniki iz Evrope poizvedujejo za sledenčimi osebami, ki so stanovali v Chicagu: Nikola Ceskic, Anna Velner, Triva Novakovic, Anna Velner in Miro Zurak.

Ako bi kdo vedel, kje se nahaja katera navedenih oseb, prosimo da sporočite Ameriški rdečemu križu, 539 E. Wabash ave., Chicago 5, Ill. telefon Wabash 7850, Extension 370.

Rdeči križ.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

Vesti iz nove, prerojene Slovenije in Jugoslavije

DRUGA OBEH VELIKIH

Centrala na Mariborskem otoku nastala Dravi električna hidrocentrale na Dravi največjih na svetu, saj bo znašala njena energija 54.000 kilovatov. Nova centrala bo torej še znatno večja od ene v Fali, ki ima zmogljivost 24.000 kilovatov. Po končanosti gradnje bo centrala na Mariborskem otoku lahko oddala v leto okrog 300 milijonov kilovatnih ur električnega toka. Pomeni to Slovenijo 300 milijonov kilovatnih ur električnega toka. Šele prav spoznamo, če bomo dočeli, da je znašala leta 1939 pa 353 milijonov kilovatnih ur.

Centrala na Mariborskem otoku kakor tudi ona pri Dravogradu bosta priključeni na daljnovidno omrežje Slovenije, tako da bosta služili potrebam pretežnega dela Slovenije. S tem bo ustvarjen važen pogoj za razvoj industrije v Sloveniji, kajti industrializacije Slovenije si ne moremo zamisliti brez zadostne proizvodnje električne energije. Prav zato je gradnja teh dveh central tako velikega pomena za vse naše narodno gospodarstvo.

PRVIČ SEM VOLILA . . .

V starosti 63 let sem podpisala letos 11. novembra prvič volila. Moj vtis tega dne: Okrog 8. ure se odpravim na volišče. Pred vrati na ulico srečam mlado, naidebno dekle. Rekla sem ji, da grem volit za vse slovensko ljudstvo, da bi imelo vrata in okna odprta za boljšo bodočnost.

Dospela sem na volišče. Sama sem bila. Poznala sem samo štiri tovariše od komisije. Ko sem prešla kroglice, mi je eden izmed tovarišev rekel: "Tu je pa skrinjica za Tita." Ko sem spustila kroglico v Titovo skrinjico, so mi odšli misli daleč, daleč iz Ljubljane, k človeku, ki je ves svoj čas, vse svoje življenje porabil v prid borbi za demokracijo.

Zamišljena v to, da bo v Titovi Jugoslaviji pravica za vse ljudstvo, za kmeta in delavca, kakor za inteligenta, sem posegla z roko dvakrat v Titovo skrinjico, da se prepričam, ali je kroglica resnično odletela na željeno mesto. Hočem reči: kot moj drobn prispevek k skupni volji za pravico in boljšo bodočnost. Ana Bogojevič, vdova.

PEVSKI ZBOR "SREČKO KOŠOVEL" NA PRIMORSKEM

Pot pevskega zbora jugoslovanske armade "Srečko Kosovel" po Jugoslaviji in izven nje je bil en sam slavnostni pohod jugoslovanske umetne, narodne in partizanske pesmi. Če se spomnimo, kako je sprejelo naše primorske pevce ljudstvo v Dalmaciji, Črni gori, Makedoniji, v Albaniji in Bolgariji, nam je vselej toplo pri srcu. Iz vsake najmanjše vasi ali iz velikega mesta ima "Srečko Kosovel" nešteto lepih spominov. Kamor koli je zbor prišel, je našel nešteto toplih, bratskih src in iz vsakega kraja mu je bilo slovo težko. Kljub vsem prelepim vtisom in mnogim nepozabnim uram med gostoljubnimi brati po vsej naši zemlji, pa je vse bolj in bolj v srcih naših vrlih primorskih pevcev gorela želja, priti z našo pesmijo na ustih v kraje njihove najžje domovine, naše Primorske. Saj so nekatere izmed njih bili odtrgani od nje po pet, šest, da, celo po devet in deset let! Lahko si mislimo, s kakšnimi občutki so se bližali Sloveniji, in ko so srečno prišli v Maribor in v Ljubljano, kako nestrpno so čakali ure, da bodo krenili naprej pod Nanos in Čaven. In ta ura je prišla.

V zgodnjem jutru 27. julija se je zbor "Srečko Kosovel" odpeljal iz Ljubljane v Postojno, kjer je imel še isti večer koncert. Ker je bilo zanimanje za nastop naših pevcev zelo veliko, smo priredili koncert kar na prostem, da bi lahko prišlo čim več ljudi. Tov. Ivan Jerman je v imenu zbora pozdravil vse zbrane, orisal na kratko pot in nalogo zbora in poudaril pomen njegovega prihoda na primorska tla. Nato so prevzeli besedo pevci pod vodstvom svojega dirigenta tov. R. Simonitija. Kdor jih je slišal na prejšnjih koncertih, je moral priznati, da so se ta večer prav posebno potrudili, da bi vložili v svojo pesem ves žar ljubezni do tega koščka slovenske zemlje, ki jih je rodil, in kamor se sedaj po dolgih letih preganstva in trpljenja vračajo kot svobodni in ponosni Titovi vojaki.

"Zemlja slovenska, zemljica sveta, zdaj nismo več ubežniki, nismo več izgnanci, smo orli, rojeni na skali studeni, ki ne odstopimo od svoje pravice, od našega Trsta, od naše Gorice . . ."

lepo dopolnjevali solisti Vanda Zihnerl, Milan Janovski in Marijan Kristančič. Vsaka pesem je bila sprejeta z burnim priznanjem. Če ne bi imeli pred seboj še naporne poti in vsak dan koncert, bi moral zbor skoraj ves program, zlasti narodne in partizanske pesmi, ponovljati. Pač pa so pevci Postojčanom obljubili, da jih obiščejo še enkrat, in to 15. avgusta, ob slavnostni otvoritvi Postojnske jame.

Drugo jutro pa je bilo treba naprej. 28. julija je "Srečko Kosovel" nastopil v Vipavi, 29. julija v Tolminu, 30. julija v Cerknem, 31. julija v Idriji in 1. avgusta v Ajdovščini. V vseh teh krajih, zlasti v Tolminu, Idriji in v Ajdovščini, se je zbralo ob blizu in daleč zelo mnogo primorskega ljudstva, ki je na vsak način hotelo slišati pesem svojih rojakov, članov pevskega zbora jugoslovanske armade. Bili smo priče nešteti gniljivih prizorov. Tako so neki mamičili v Idriji ves čas koncerta teklo solze iz oči, tako globoko jo je prevzela naša pesem.

BESEDA O ŠOLAH IN ŠOLSTVU

V belgrajski "Borbi" je napisal Mitar Mitrović nekaj misli o stanju šol in šolstvu po končani vojni. Štiri leta okupacije so močno vplivala na razvoj mladine, ki ni bila v vojski. Pouk, ki ga je ta mladina dobila v šoli, ni bil zadosten ter je v mnogih pogledih zavajal mladino na kriva pota. Prihodnjega šolskega leta ne smemo začeti s prazenimi fizikalnokemičnimi kabineti, ne smemo ostati brez pomembnih sredstev, ki pomagajo oblikovati dijaškega duha. Treba je pospešiti izdelovanje učil, da bo pouk v prihodnjem šolskem letu celoten, ne pa polovičen, kakor je bil v mnogih krajih v minulem šolskem letu.

Preteklo leto, pravi pisec, so pohajali šole, posebno gimnazije in strokovne šole, takšni, ki niso odšli v vojsko, ker so bili gmotno preskrbljeni. V bodočem šolskem letu se nam odpira veliko vprašanje: kako omogočiti šolanje nepreskrbljenim otrokom padlih borcev, otrokom delavcev in revnih kmetov? Brez obilne pomoči vsega prebivalstva, roditeljev in organizacij država ne bo mogla rešiti tega velikega socialnega in prosvetnega vprašanja. Mladina je že v teku letošnjega leta pokazala mnogo pobude, s katero je skušala revnejšim tovarišem olajšati položaj s snovanjem dijaških kuhinj.

Tip šole, ki smo ga podedovali po stari Jugoslaviji in ki predstavlja štirirazredno osnovno šolo ter 8-razredno gimnazijo, danes ne odgovarja več potrebam ljudskih množic in države, niti ciljem narodno-osvobodilnega gibanja. Ti cilji težijo za tem, da postane kultura in znanost last čim širših ljudskih množic. Vsi državljani demokratične federativne Jugoslavije bodo morali biti v bodočnosti deležni osnovnošolskega pouka, ki bo večji od pouka, kakršnega je nudila ljudska šola v stari Jugoslaviji. To se seveda ne more zgoditi, ker je treba poprej izpolniti vrsto socialnih pogojev. Toda že s prihodnjim šolskim letom je treba načeti konkretno reševanje tega vprašanja. V preteklem šolskem letu mnogi otroci niso mogli pohajati šol zaradi pomanjkanja obleke in obovte. Ponekod je zavoljo tega ostala doma kar polovica šolobveznih otrok.

Vprašanje strokovnih kadrov je drugo vprašanje, katerega se bodo morala lotiti pristojna oblastva. Treba bo upoštevati vse specialne potrebe industrije in kmetijstva ter po tem uravnavati delo na univerzah in visokih šolah. Pouk se bo moral vršiti bolj načrtno kakor doslej. Zlasti pri vzgajanju strokovnih kadrov bo treba na to zelo paziti. Vsa ministrstva, bodisi prosvetna, za industrijo, za kmetijstvo, za narodno zdravje in drugo bodo morala v tem pogledu tesneje sodelovati kakor doslej. Mnoge stvari, ki se v stari Jugoslaviji niso dale rešiti, se morajo rešiti v demokratični federativni Jugoslaviji. Treba bo misliti tudi na uvedbo strokovnih tečajev vasi in na izobraževanje kmečke mladine, delavski mladini pa se mora omogočiti, da bo svojo izobrazbo izpopolnjevala ter se na ta način pripravila za kvalificirano delo.

P Ljudski pravici.

NAŠI ODOŠAJI Z RUSIJO

Napisal Donald Bell

Kdorkoli je poslušal nedavne izjave zunanjega ministra Byrnesa, je moral dobiti vtis, da je nastala kritična napetost med nami in Rusijo. Toda do neke mere je temu kriv posebno naglas Byrnesovih besed, ki bodo mnogo manj vznemirjale one, ki jih bodo čitali.

Kitajci, katerih pisava izraža pojme z ideogrami, napišejo besedo kriza s kombinacijo znakov za "nevarnost" in "priložnost".

Minister Byrnes je posebno naglašal nevarnost položaja, četudi je ponekde tudi poudarjal upanje — torej priložnost.

Kdor čita med vrsticami, bi našel v tem govoru pritrjeno ponudbo za dvoje mednarodnih konferenc. Prva bi bila ta, da bi se morali Rusija in Amerika sporazumeti glede še zadnjih sprememb statusa quo, ki bi bile potrebne, da se zadosti ruskim zahtevam, tako da bi se našlo nov status quo, ki bi moral potem ostati nespremenjen za dolgo dobo. To je eno. Druga pa je, da bi bila Amerika pripravljena razpravljati o splošni razorožitvi — pod gotovimi pogoji.

Ameriške ideje o povojnem svetu so nekoliko drugačne kot angleške. Obe državi sta si sicer na jasnem, da mora biti organizacija zedinjenih narodov osnova njihove bodoče politike, toda Anglija si zamišlja organizacijo narodov, ki bi bila nekakšen svetovni parlament, v katerem bi imeli vsi narodi enako glasovno moč, dočim je stališče Amerike mnogo bližje ruskemu, ki zahteva, da morajo imeti velike sile radi svoje večje odgovornosti tudi odločilno besedo.

Vsed tega je Byrnes mnogo bolj pripravljen na pogajanja v dveh in bolj dostopen razpravam posameznih interesiranih sil v vsakem sporjem vprašanju. Zdi se torej, da prihajamo na novo točko našega razmerja z Rusijo, na točko, na kateri bomo skušali razčistiti vsako posamezno vprašanje v neposrednih razgovorih s sovjetskimi državniki — kar je vedno bila in bo ona vrsta pogajanj, ki imajo največ izgledov na končni uspeh.

Minister Byrnes je namignil, da bi bila ena točk takih razprav definicija pojma agresije, kajti pokazal je, da s splošno definicijo oboroženega vpada na tuje ozemlje ni zadovoljen. V svojem govoru je dejal, da ne moremo dovoljevati agresije "z nasiljem ali s pritiskom ali z zvižajo, kot s politično infiltracijo."

Rusi so nekoč v stari Ligi narodov sami predložili slabo definicijo pojma agresije.

Byrnes smatra, da je agresija vsako dejanje, ki povzroči kakršno koli spremembo razmerja sil, to je, zdaj obstoječega razmerja sil, v kolikor se tiče velikih sil. Ni važno, kako pride do take spremembe — dejstvo motenja ravnovesja je agresija. Treba jo je preprečiti na vsak način. Dejal je, da ni nobenega vzroka za vojno, dokler obstoji sedanje razmerje sil. Druge na primer pa je naglasil, da ruska pravica do vetiranja ne bi imela nobenega smisla v vprašanjih, ki bi utegnili spremeniti do dna obstoječe razmerje med velikimi silami. To je torej bistvo vsega.

Byrnes je poudaril, da ne bo zagovarjal statusa quo niti podprl "mrtve roke reakcije". Namignil je, da so Zedinjene države pripravljene podpreti liberalne pokrete in tudi zagovarjati lokalne spremembe vse do

tlej, dokler ne pride do motenja sedanjega ravnovesja. Z drugimi besedami, vse dotlej, dokler te spremembe ne vlivajo novih sil v strukturo Sovjetske unije.

Ako je mogoče, da dosežemo sporazum z Rusijo, ki bo omejil porast vpliva posameznih velisil, bo lahko rešiti vse ostale probleme, katere je omenil minister Byrnes v svojem govoru.

Byrnes se ni izrazil s toliko jasnosti. Toda sovjetski državniki bodo razumeli, da je udaril z žogo v njihovo smer, ter da je zdaj na njih, da odgovore na obtožbo, da iščejo čezmerno in brezmejno ojačenje svoje pozicije.

Mogoče je, da bo Moskva na osorne besede osorno odgovorila. Toda ako pride do konference med obema velikima silama, je verjetno, da se bo napetost, ki je zavladala na svem svetu, zopet polegla. —ONA.

Francozi in rurska oblast

Pariz. — ONA. — V intervjuu z Overseas Agency je francoski zunanji minister Bidault dejal, da je separacija ruske oblasti od Nemčije "minimalna zahteva" Francije, od katere ne bo v nobenem slučaju odnehal. "V vprašanju ruske in renske oblasti bom ostal neupogljiv," je dejal minister Bidault. "V odgovoru na ameriško noto glede tega vprašanja sem naglasil, da je Francija pripravljena razpravljati o centralizaciji Nemčije in njene administracije le pod pogojem, da se istočasno reši tudi vprašanje njenih zahodnih meja."

NAROČNIKOM

Datum v oklepaju, na primer (March 31, 1946), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Bolgarske reparacije

London. — ONA. — Poročila iz Zofije pravijo, da je zašel zavezniški kontrolni svet na Bolgarskem v zagato glede vprašanja reparacij hrane, katero naj bi Bolgarija dobavljala Grčiji na podlagi pogojev premirja.

Londonski krog, ki so v zvezi z zunanjim ministrstvom, trde, da so se postavili Bolgari na italijščane, da so izpolnili vse svoje obveze na podlagi pogojev premirja. Stvar je posebno pomembna radi resne grožnje lakote, ki preti Grčiji.

Vprašanje je prišlo na razpravo v Zofiji pred nekaj dnevi, ko je britanski delegat z vso silo podprl grško trditev, da je bilo več živeža obljubljen, dočim je sovjetski delegat podprl Bolgare, češ, da so dobavili Grčiji vse, kar so ji bili dolžni. Bolgarski zunanji minister Petkov Stajnov pa je baje dejal, da njegova vlada na noben način ne bo popustila dodatnih količin živeža tako sovražni vladi kot je grška.

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETE

o vel družinski tajniki in tajnice in tisti, ki jih družine izvolijo v to vrsto.

Wali nastavljeni lokalni in potestni zastopniki na dolžnost obsega:

Louis Barberich, na Milwaukee, Wis. in občin.

Anton Janekovich, na Cleveland, Ohio in občin.

Frank Klum in Chisholm, Minn. in Chisholm in občin.

Frank Cronin in Erie Mill, Pa. in vseh srednje-vzhodnih Penna.

Anton Koruh in Milwaukee, Pa. in vseh zapadno-pennsylvanijske.

— — — — —

Poleg vseh teh pa lahko vsak član ali naročnik sam pošlje svoje naročninske direktne liste.

PROSVETA

1267 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

Chicago and Northern Illinois . . . a Great Financial Center

Chicago se priključa kot tretje finančno središče sveta.

Imetje kot kažejo bančna poročila je znašalo okrog 75 milijonov dolarjev v letu 1945. Z vlogami okrog 9 milijonov dolarjev so banke Chicago in severnega Illinoisa pripravljene danes sprejeti finančne potrebe vsakega zdravega podjetja.

Vojna produkcija je zelo povečala finančno stanje tega okraja in ustvarila široko bazo za bodoča razširjenja v tem pogledu. Federalna vlada sama je tu investirala nad en bilijon dolarjev v nove tovarne in opravila več kot v kateri koli drugi industrijski okraj. Večina te moderne vzorne industrije je v polnem zamahu in deluje v povojni produkciji.

Ne vojna—in ne mir—ni Chicago in severnega Illinoisa izravnotežila v industriji, kot se je to zgodilo v mnogih drugih delih dežele. Preureditev obrata za mir je zahtevalo le 93 odstotkov male produktivne spremembe.

Za potrebe producentov in za razporeditve blaga vam bankirji Chiega in severnega Illinoisa nudijo potrebno sliko in znanje, ki je takorekoč važni faktor v porastu tega trgovskega središča. Komerčajni in investicijski bankirji so dobro organizirani za preskrbo in za posebno poslugu za zdrave finančne potrebe industrijskega razvoja v tem okraju.

Industrije dobe tu ljudi, ki dajo pomoč v rešitvah vseh finančnih problemov, saj si bo za povečanje delovnega kapitala, pričetna posojila ali potrebni denar in pri razprgadih delnic. Tu se nahajajo glavni uradi mnogih narodno aktivnih prejemnih podpisovalcev in razprodajalcev investicijskih vrednostnih listin in obveznic. V letu 1945 je bilo podpisanih pri teh podjetjih skupno okrog eno tretjino izdaj vseh korporacijskih in municipalnih zadolžnih obveznosti v Zedinjenih državah.

Industries locating in this area have these outstanding advantages • Railroad Center of the United States • World Airport • Island Waterways • Geographical Center of U. S. Population • Great Financial Center • The "Great Central Market" • Food Producing and Processing Center • Leader in Iron and Steel Manufacturing • Good Labor Relations Record • 2,500,000 Kilowatts of Power • Tremendous Coal Reserves • Abundant Gas and Oil • Good Government • Good Living

This is the seventh of a series of advertisements on the industrial, agricultural and residential advantages of Chicago and Northern Illinois. For more information, communicate with the

TERRITORIAL INFORMATION DEPARTMENT

Marquette Building—140 South Dearborn Street, Chicago 3, Illinois—Phone RANdolph 1617

COMMONWEALTH EDISON COMPANY • PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS • WESTERN UNITED GAS AND ELECTRIC COMPANY • ILLINOIS NORTHERN UTILITIES COMPANY

LEV N. TOLSTOJ:

KAZAKI

KAVKAŠKA POVEST

Iz ručine prevel
JOSIP KNAFLIČ

(Nadaljevanje)

Ko so bili šli molče nekaj korakov, so krenili od jarka v stran in dospeli po komaj vidni stezi skoz bičevje k Tereku. Na bregu je ležalo debelo, črno bruno, ki ga je bila prinesla voda, in bičevje okoli bruna je bilo sveže pohojeno.

"Ali bomo tukaj čakali?" je vprašal Nazarka. "Kaj še vprašuješ!" je odvrnil Lukaška. "U-sedi se sem; jaz pridem precej, toliko da pokazem stricu."

"Tukaj je najboljši kraj; nas ne more videti nihče, mi pa vidimo vse," je rekel Jergušov. "Tukaj moramo čakati; to je imeniten kraj."

Nazarka in Jergušov sta razgrnila burke in ulegla za brunom, Lukaška pa je šel naprej s stricem Jeroko.

"Tukaj blizu je, stric," je dejal Lukaška, ki je stopal neslišno pred starcem; "pokažem ti, kje so šli mimo. Sam jaz vem za to, bratec."

"Pokaži, ti si vrl dečko, popadač," je odvrnil starček, istotako šepetaje.

Ko sta šla nekaj korakov, se je Lukaška ustavil, se sklonil nad lužo in zažvižgal. "Tukaj so šli mimo pit, vidiš kaj?" je rekel komaj slišno in pokazal na švežo sled.

"Kristus te odreši!" je odgovoril starček. "Merjasec bo za jarkom v kotlubanju (kotlubanj se pravi jami ali pa tudi samo luži, v kateri se valja mersajec in si madež "kalgan", debelo, hrustasko kožo.) je pristavil. "Jaz se usedom sem-le, ti pa pojdi."

Lukaška je potegnil višje burko in šel sam nazaj po bregu; pogledoval je pri tem bistro zdaj na levo na steno bičevja, zdaj na Terek, ki je šumel zdolaj pod bregom. "Saj gotovo tudi preže ali lažijo kje okoli," je pomislil o Čecencih. Naenkrat ga je prestrašilo silno šumenje in pluskanje v vodi, in zgrabil je za puško. Izpod brega je puhaje skočil merjasec; za hip se je odločila njegova črna postava od svetle vodne površine, potem je izginila v bičevju. Luka je hitro vzdignil puško in pomeril, no, ustreliti ni utegnil več: merjasec je bil že izginil v goščavi. Pljunil je od jeze in šel naprej. Ko se je približal kraju skrite straže, se je z nova ustavil in nalahko zažvižgal. Žvižg se je odzval, in stopil je k tovarišema.

Nazarka se je bil skrčil in je že spal. Jergušov je sedel s podkrizanimi nogama in se je pomaknil malo v stran, da bi dal prostora Lukaški.

"Kako prijetno se sedi tukaj, res, dobro mesto," je rekel. "Ali si ga peljal tje?"

"Pokazal sem mu," je odvrnil Lukaška, razgrinjal burko. "A kakega merjasca sem spodil ravnokar tik vode! Moral je biti eden-in-isti. Saj si slišal, kako je lomastil?"

"Slišal sem, kako je lomastila žival; spoznal sem precej, da je žival. In mislil sem si: Lukaška je spodil kaj," je dejal Jergušov in se zavlil v burko. "Jaz bom zdaj spal," je dostavil. "Poklič me, kadar bodo petelini peli, kajti red mora biti. Zdaj bom spal jaz; a nato lahko ti zaspiš, in jaz bom stražil... Tako torej."

"Jaz ne maram nič spati, zahvalim," je odvrnil Lukaška.

Noč je bila temna, gorka in brezvetna. Samo na eni strani neba so se svetile zvezde; drugi in večji del, tja proti gorovju, je pokrival en sam velik, temen oblak. Črni oblak, zlivajoč se z gorami, je brez vetra počasi lezel naprej in naprej in se s svojimi zapognjenimi robovi ostro odražal od globokega zvezdnatega neba. Samo spredaj sta bila vidna kazaku Terek in daljava; zadaj in od strani ga je obdajala stena bičevja. Tuhtam se je trajalo, kakor brez vzroka, pričelo gibati in šušetati med seboj. Od zdolaj so izdalele njegove kolebajoče metlice kakor košate veje dreves na svetlem kraju neba.

Tik ob kazakovem vnožu je bil breg, pod katerim je šumela reka. Dalje spredaj je migljalo bleščeče rjavo vodovje enolično okoli prodov in brega. Še dalje — in voda in breg in oblak, vse se je zlivalo v neprodno temo. Po vodni površini so se raztezale črne senče, katere je vajeno kazakovo oko spoznalo za debela, ki jih je voda nesla mimo. Le včasih je bliske-tanje, odsevajajoče v vodi kakor v črnem zrcalu, pokazalo obrise nasprotnega brega.

Enakomerne nočne glasove, šuštenje bičevja, smrčanje kazakov, brenčanje komarjev in žuborenje vode je le zdajpazdaj prekinil oddaljen strel, plosk grude, odvalivše se od brega, pluskanje velike ribe, prasketanje živali v divji goščavi. Enkrat je letela sova dol ob Tereku, pri vsakem drugem zamahu je zadela s perutjo ob perut. Ravno nad glavami kazakov se je obrnila proti gozdu, in ko je letela k drevesu, ni več čez čas, ampak že pri vsakem mahu zavedala s perutjo ob perut; usedla se je potem na staro platano, a se še dolgo ni mogla umiriti. Pri vsakem takem nepričakovanem glasu je bdeči kazak napejal sluh, zatiskal oči in narahlo segal po puški.

Velik del noči je prešel. Črni oblak se je bil zavlekel med tem na zapad, in izza njegovih raztrganih robov je pogledalo sinje zvezdno nebo, zakriviljen zlati lunin rog se je jasno zavesil nad gorami. Postalo je občutno mrzlo. Nazarka se je prebudil, govoril nekaj in zopet zaspal. Lukaški je bilo dolgačas, vstal je, vzel nož izpod kindžala in pričel strgati palčico za basavnik.

Vsakovrstne misli so mu rojile po glavi; kako žive tam v gorah Čecenci, kako hodijo drzni fantje na to stran, kako se ne boje kazakov in kako lahko pridejo čez reko na kakem drugem kraju. In iztegoval se je in gledal dol po reki, a videti ni bilo ničesar. Včasih, kadar je gledal na reko in na daljni breg, ki se je pri medlem svitu lune le slabotno odražal od vode, že ni mislil več na Čecence in je samo čakal časa, ko bo lahko zbudil tovariša in šel v vas. V vasi mu je stopila pred oči Dunka, njegov "arček", kakor nazivlje kazak ljubico, in mislil je na njo z nevoljo.

Zdaj se je začelo naznanjati jutro: srebrna megla se je belila nad vodo, in nedaleč od Lukaške so rezko žvižgali mladi orli in hlopotali s perutmi. Končno se je daleč tam iz vasi sem oglasil prvi petelin, za njim je zateglo zapel drug in potem so se odzvali še drugi.

(Dalje prihodnjik)

Krivda Italije

Krivda Italije je v pravkar minuli vojni pač tako znano dejstvo kakor krivda in odgovornost fašistične Nemčije. Dovolj je, če pokažemo samo na nekaj glavnih zločinov italijanske imperialistične gospode, pa je v celoti razvidno, da je bila fašistična Italija poleg Nemčije glavni vojni zaronik in krivec. O tem priča razvidno, da je bila fašistična Italija poleg Nemčije napadalnost v Španiji, krvava okupacija Albanije, napad na Grčijo, sodelovanje z Nemčijo pri napadu na Jugoslavijo ter končno pridruženje nemškemu napadu na Sovjetsko zvezo. To so dejstva in ne izmišljotine, kakor bi sedaj radi gotovi rimski oblastniki zmanjšali odgovornost fašistične Italije. Dejstvo je, da je bila fašistična Italija vogelni kamen v trojni fašistično-imperialistični zvezi, ki je napravila svetu najbolj usodno vojno vse zgodovine ter bila soudeležena pri vseh zločinah, za katere danes nacistični veljaki odgovarjajo pred mednarodnim sodiščem v Nürnbergu.

V vojni je bila naposled fašistična Italija septembra 1943 premagana ter je morala položiti orožje. Vojaški udarci Sovjetske zveze ter narodov Jugoslavije so bili smrtni. Vsakdo je pričakoval, da se bodo izvršile v Italiji globlje spremembe in

firmo novofašističnega gibanja "Uomo qualunque," krščansko-demokratske stranke itd., itd.

Maršal Tito je o krivdi Italije v tej vojni poudaril sledeče: "Ako prizna gospoda v Rimu moč logike, potem si mora biti na jasnem, da nihče na svetu, ki zdravo misli, ne more verjeti njihovim izgovorom in odpiranju krivde samo na Mussolinija in njegove bližnje pomočnike. Ne, Mussolini je lahko izvedel svoj načrt samo zato, ker je imel močno oporo italijanske buržoazije, ki je imperialistično vzgojena, ker je imel oporo fašističnih tolp, ki so štele ne samo desetine, marveč stotine in stotine tisočev in več, ki je z njimi najprej zaslužil italijansko delovno ljudstvo mest in vasi, da bi jih pozneje potegnil v krvave vojne za uresničenje imperialističnega teženja italijanske kapitalistične družbe. Torej ne samo Mussolini, temveč tudi tisoči tistih, ki so danes zopet na oblasti ali okoli oblasti, so krivi

za vse, kar so italijanske okupacijske vojske počele v zasedenih deželah." Jasna je torej potemtakem odgovornost tudi onih, večine onih, ki se danes igrajo italijansko oblast, za zločine, ki so jih zagrešili italijanski okupatorji na naših tleh v Sloveniji in ki se dajo izraziti v številkah takole:

Od aprila 1941 do septembra 1943 je bilo ustreljenih okoli 1000 talcev, mučniško ubitih 8000 oseb, požganih 3000 domov, v številna koncentracijska taborišča v Italiji je bilo odpeljanih nad 35.000 ljudi, med njimi mnogo žena in otrok, popolnoma opustošenih je bila 800 vasi, vojno sodišče v Ljubljani pa je obsodilo na tisoče ljudi, od katerih jih je 4500 umrlo zaradi lakote na Rabu.

To so dejstva in ne izmišljotine, to so dejstva, ki obtožujejo še danes italijanske imperialistične oblastnike, ki znova skušajo v svetu razplamtevati gonjo proti Jugoslaviji. Mussolinijeva vojska je lahko take zločine naredila na naši zemlji samo zato, ker je imela aktivno podporo celokupne italijanske buržoazije. Dovolj je, da navedemo le eno izmed odredb miljenca italijanskih imperialistov, generala Taddea Orlanda, v kateri je pod številko 02/8029 naslovljeni divizijam Granatieri di Sardegna, Isonzo, Macerata, Cacciatori delle Alpe kakor tudi pionirjem grupe CAF dal odredbo, da je treba vse ranjene partizanske borce ustreliti na licu mesta, da se izročajo vojaškemu sodišču samo žene in mladina izpod 18 let, da je treba rušiti hiše, požigati vasi, da se ubija civilno prebivalstvo v bližini področja operacij, da se internira osebe, družine in cele vasi. Te odredbe so italijanske divizije zvesto izpolnjevale.

tičnih stremeljenj italijanskih množic, ki hočejo pripeljati Italijo iz sedanjega zagate na defunkcijsko pot.

Na vprašanje, ali želi Jugoslavija dobre odnose z Italijo, odgovarja maršal Tito sledeče: "Da, Jugoslavija želi dobre odnose z Italijo, toda pod kakšnimi pogoji? Pod pogoji, da italijanska vlada pošteno prizna, da je bila Jugoslavija žrtev osvajačnega napada s strani Italije neglede na Mussolinija ali koga drugega, ker je to zgodovinsko dejstvo. Drugič, da italijanska vlada prizna ogromne žrtve in škodo, ki jo je Jugoslavija utrpela v času okupacije italijanskih čet. Tretjič, da Italija prizna upravičenost teritorialnih zahtev Jugoslavije. Višino reparacij in teritorialna vprašanja pa je mogoče dokončno ugotoviti šele pri pogajanjih. Torej ni Italija, temveč je Jugoslavija tista, ki stavlja pogoje."

In ni dvoma, da so mogoči normalni odnosi med Jugoslavijo samo na taki podlagi. Vsaka druga pot, ki jo danes ubirajo nekateri italijanski krogi je pogubonosa in napačna ter bo prinesla italijanskemu ljudstvu novo mero trpljenja, a vprašanje miru in dobrih odnosov bi v tem delu Evrope ostalo slej ko prej odprto. Prav zato pa je v velikem interesu narodov Jugoslavije, da se v zgoraj omenjenih pogojih vzpostavijo normalni odnosi med Italijo in Jugoslavijo.

Razni mali oglasi

Razni mali oglasi

CABINETMAKERS
Woodworking machine hands
H. C. EVANS & CO.
1528 W. Adams St.

GIRLS
LIGHT FACTORY WORK
Good pay - Experience not necessary
Apply
DR. SACHS LABORATORIES
5810 So. Perry

GIRLS
For coil and transformer assembly work; good pay. Humboldt 3803.
BRUNO BARTUCCI, AMERICAN COIL, 1271 N. Hermitage (near Milwaukee ave.)

STENOGRAPHER
Experienced
Salary \$35.00 - 30 hour week
Apply
1148 W. CHICAGO AVE.

COUPLE
HOUSEKEEPER AND HANDYMAN
who want a good home in pleasant surroundings. Good wages, experience necessary. Your own private quarters. Small North Shore family.
Phone—RANdolph 0077—Mr. Fine—or Phone Highland Park 777 collect or write to
334 MARAINE ROAD
HIGHLAND PARK, ILLINOIS

MEN AND WOMEN
PLEASANT LIGHT
FACTORY WORK
IN MEN'S
FINE CLOTHING PLANT
Stanford Williams Co.
222 N. BANK DRIVE
(Merchandise Mart, Room 1281)

SLOVENE GIRLS & WOMEN
Get a steady job with a future at
EDWIN L. GUTHMAN
& CO. INC.

YOU CAN EARN 85c AN HOUR
ON PIECE WORK
Minimum guarantee after 90 days
71c an hour.

Wide variety of Light Bench Work
on small Radio parts.
HOURS 8 to 4:30
Apply today
15 South Throop Street

MEN! — WOMEN!
Miscellaneous work in Bakery
Paid vacations and other conveniences
Apply at
A. & P. BAKERY
2622 N. PULASKI RD.
Employment office on 2nd floor

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO
Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člani ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vsakega, reči, da je list predrag za člani SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:
Za Zdrst, drisave in Kanado \$6.00
1 tednik in 4.80
2 tednika in 3.80
3 tednike in 2.40
4 tednike in 1.20
5 tednikov in nič
Za Evropo je \$9.00

Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 6.30
2 tednika in 5.10
3 tednike in 3.90
4 tednike in 2.70
5 tednikov in 1.50

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawrence Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$.....
1. Ime Čl. družine št.
Naslov
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine: Čl. družine št.
2. Čl. družine št.
3. Čl. družine št.
4. Čl. družine št.
5. Čl. družine št.
Mesto Driava
Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTE VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA
STANE SEDAJ \$3.00

→ Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani ←

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 18th Street

New York 11, N. Y.

RADIO
LIGHT ASSEMBLY

High Wages • Automatic Raises • Steady Employment

PAID VACATIONS

Good Opportunities for Young Energetic Women

MOTOROLA

4545 Augusta Blvd.